

Rapport 2007-092

**Den
samhällsekonomiska
nyttan av revision**

Den samhällsekonomiska nyttan av revision

Framtagen på uppdrag av
FAR SRS

Innehåll:

SAMMANFATTNING	1
EXECUTIVE SUMMARY	3
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte	5
1.3 Data.....	5
1.4 Disposition	5
2 KORT HISTORIK	6
3 INTERNATIONELL JÄMFÖRELSE – FÅ LÄNDER MED REVISIONSPLIKT	8
3.1 Andra länder – revisionsplikt för stora bolag, undantag för små.....	8
3.1.1 Allmänt – små bolag behöver skatterådgivning	8
3.1.2 Enskilda länder	9
3.2 De flesta företagen behåller revisionen även om plikten upphör	11
4 VAD INNEHÅLLER REVISIONSTJÄNSTEN?.....	13
4.1 God revisors- och revisionsred	13
4.2 Bolagets och företagsledningens ansvar och medverkan	14
4.3 Rådgivning.....	14
5 MARKNADEN FÖR REVISIONSTJÄNSTER.....	16
5.1 Utbudsidan	16
5.1.1 Marknadsstruktur	16
5.1.2 Marknadsförhållanden	16
5.2 Efterfrågesidan.....	17
6 EN VÄLFÄRDSANALYS	22
6.1 Allmänt	22
6.2 Teoretisk beskrivning	22
6.3 Faktiska beräkningar.....	24
6.3.1 Aktiebolagsdata efter omsättning	24
6.3.2 Omsättning vs anställda vs balansomslutning	25
6.3.3 Arvode och revisorns vinstmarginal	26
6.3.4 Förlorade mervärden.....	27
6.4 Avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag.....	27
6.5 Höjning av tröskelnivån för undantag av revisionsplikten	29
6.6 En förändring av revisionens innehåll	29
6.7 Samhällsekonomiska externa kostnader vid ett avskaffande av revisionsplikten	30
6.7.1 Allmänt	30
6.7.2 Undanhållande av skatt.....	31
6.7.3 Konkurrensnedvridning.....	34
6.7.4 Transaktionskostnader	34
6.7.5 Tröskeeffekter.....	35
6.8 Velfärdsökning kontra externa kostnader	36
7 SAMMANFATTANDE SLUTSATSER.....	37

REFERENSER	39
APPENDIX I: TEORETISKT RESONEMANG	41
Effekter på välfärden	41
Välfärdseffekt	41
APPENDIX II: INTERVJUER.....	44
Brottsförebyggande Rådet	44
Företagarna	45
Skatteverket	47
Riksenheten mot korruption	48
Konkurrensverket	48
Ekobrottsmyndigheten.....	49
Svenska Bankföreningen	49
Revisorsnämnden	50
Finansinspektionen.....	50

Sammanfattning

I debatten kring avvecklingen av revisionsplikten har argument för och emot stötts mot varandra. Emellertid saknas studier i Sverige som belyser nyttan av revision ur ett välfärdsperspektiv. Även om den inte kan anses som särskilt stor innebär revisionsplikten en samhällsekonomisk kostnad. Samtidigt medför plikten positiva effekter för samhället i stort. När revisionsplikten avvecklas måste således hänsyn tas till att dessa positiva effekter försvinner.

Enligt uppdraget från FAR SRS har huvudsyftet med denna studie varit att beräkna välfärdseffekten av en avveckling. Studiens resultat och observationer sammanfattas enligt nedanstående uppställning.

- Ett avskaffande av revisionsplikten förefaller i stort vara fråga om en omfördelning av resurser där kostnaderna för revision överförs från de små aktiebolagen till skattebetalarna.
- En avveckling av revisionsplikten för små aktiebolag (under tre miljoner kronor i årlig omsättning) medför en ökning av välfärden med 200-300 miljoner kronor per år, vilket motsvarar ca 0,7 procent av den samlade omsättningen för de företag som inte kommer att köpa revisionstjänster vid en avveckling.
- Vid en avveckling uppstår externa samhällsekonomiska kostnader som skall ställas mot den ökade välfärden. Även om dessa är svåra att närmare kvantifiera bedöms de vara betydande. De kostnadsposter som tydligast framträder är ökade kontrollåtgärder från det allmännas sida och ökade transaktionskostnader för aktieägare, banker och andra kreditgivare m.fl.
- Om man vill minska kostnaderna för en-/fåmansbolag framstår det som ändamålsenligt att dra gränsen för undantag vid antalet ägare snarare än vid en viss omsättning.
- Efter avskaffandet av revisionsplikten i Storbritannien har uppmärksamats att konkurrensen mellan revisorer och andra aktörer inte sker på lika villkor. Det är alltså angeläget att man vid en eventuell avveckling av revisionsplikten i Sverige tillförsäkrar konkurrensneutrala villkor mellan olika yrkesgrupper.
- Förväntningarna om vad en revision innebär och vad revisorerna har för ansvar förefaller ofta vara överskattade. Det är viktigt att göra klart att det är bolaget och dess ledning som har ansvaret för att bolaget sköts på ett bra och lagenligt sätt – inte revisorn. Däremot har revisorn ansvaret för att granska att så har skett, dvs. att bolaget skött sin redovisning och förvaltning på ett fullgott sätt. Om revisionsplikten avskaffas blir det följaktligen det enskilda bolaget som får ta ansvar även för den kvalitetssäkring som revisorn idag står för.

- De argument som en gång motiverade införandet av revisionsplikten tog i hög grad sikte på den nytta revisionen innebär för samhället. Av vad som framkommit i denna studie äger dessa argument alltjämt giltighet.

Executive Summary

A variety of pros and cons have been discussed regarding the abolishing of the duty of audit for small limited companies. However, there are no Swedish studies showing the benefits of auditing from a welfare point of view. The duty of audit constitutes a cost for society, even though it is not considered to be particularly large. At the same time the duty of audit also leads to positive effects on society. When abolishing the duty of audit, it is necessary to consider the disappearance of these positive effects.

According to the assignment from FAR SRS (The institute for the accountancy profession in Sweden) the main purpose of the study has been to calculate the welfare effects of an abolishment. The results and observations of the study can be summarised as follows.

- Abolishing the duty of audit is mainly a question of reallocating resources to where the cost of auditing is transferred from the small limited companies to the tax payers.
- An abolishment of the duty of audit for small limited companies (below SEK three million in annual turnover) means an increase in welfare of SEK 200 – 300 million a year. This corresponds to 0,7 percent of the joint turnover of the companies which will not be purchasing auditing services if the duty is abolished.
- However the increase in welfare has to be compared to the costs to society which will appear if the duty of audit is abolished. Even though these are difficult to specify in more detail, they are held to be considerable. The costs which are clearly apparent are an increase in the need for control measures from society and increased transaction costs for shareholders, banks and other credit institutions etc.
- If you wish to decrease costs for companies with few owners it seems more appropriate to set the thresholds for exemption from the duty of audit by the number of owners rather than by a certain turnover.
- When the duty of audit was abolished in Great Britain it was seen that auditors and other operators did not operate under the same conditions. It is therefore important that competition conditions for different occupational groupings stay the same should audit duty be abolished.
- The expectations on what an audit means and what responsibilities auditors have is often overrated. It is important to clarify that it is the company and its management that are responsible for the company being managed in a lawful way – not the auditor. However, the auditor is responsible for making sure that this is the case, i.e. that the company has correctly handled their accounting and administration. As a consequence, when the duty of audit is abolished, the company itself will be responsible for the guarantee of quality the auditor takes care of today.

- The arguments which once motivated the introduction of the duty of audit were mainly focused on the benefits to society. Based on this study these arguments are still valid.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Idag råder revisionsplikt för alla aktiebolag i Sverige. Denna lagstadgade plikt har en lång historia. Nyttan för företagets ägare och kreditorer, standardiserad information för olika intressenter och förebyggande av ekonomisk brottslighet framstår som de mest betydelsefulla motiven bakom revisionspliktens införande. Nu finns emellertid långt framskridna planer på att revisionsplikten för små aktiebolag ska avskaffas.

I de allra flesta av de övriga EU/EES-länderna föreligger ingen revisionsplikt för små aktiebolag.

I debatten kring avvecklingen av revisionsplikten har argument för och emot stötts mot varandra. Trots flertalet studier kring revisionens uppgifter råder det brist på studier som belyser nyttan av revision ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Samtidigt förefaller allmänhetens förväntningar på revisorerna inte stå i proportion till de uppgifter de faktiskt har att utföra.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att utreda de samhällsekonomiska konsekvenserna av ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag. Här innefattas konsekvenser av olika tröskelnivåer samt ett tydliggörande av revisorernas roll och uppgifter kopplat till nyttan med revision.

1.3 Data

Datainsamling har skett bl.a. via intervjuer med intressenter, enkätundersökningar från tidigare studier samt statistik från FAR SRS och SCB.

1.4 Disposition

Rapporten ger i kapitel 2 en kort historik om hur revisionsreglerna har förändrats. I kapitel 3 beskrivs förhållandena i olika länder och i kapitel 4 redogörs för innehållet i revisionstjänsten medan det i kapitel 5 redogörs för revisionsmarknadens företag och kunder. Rapporten avslutas i kapitel 6 med en välfärdsanalys, där effekter för revisionsbranschen och de små aktiebolagen beräknas. I appendix redovisas detaljer kring teoretiska resonemang samt resultaten från intervjuerna med olika intressenter.

2 Kort historik

Revisionsplikten för aktiebolag kan sägas ha rötter redan i 1895 års aktiebolagslag (ABL) i vilken det ställdes krav på revision i aktiebolag. Det var dock först en bit in på 1940-talet som ABL, såvida vissa kriterier var uppfyllda, kom att ställa krav på auktoriserad revisor.

Även om ABL genomgått en rad förändringar under tiden fram till 1983 var det först då som revisionsplikt för alla aktiebolag infördes. De motiv som i första hand anfördes för detta var, som ovan nämnts, att det var till nytta för företagens ägare och för förebyggande av ekonomisk brottslighet. När frågan om revisionsplikt 1995 återigen övervägdes angav Aktiebolagskommittén i stort sett samma motiv för att plikten skulle behållas.

Frågan om revisionsplikten för små aktiebolag behandlades även i ett lagstiftningsärende 1998 (Sveriges Regering, 1999). Det underströks då att skälen för revision gör sig gällande även i fråga om mindre aktiebolag, bl.a. med hänsyn till det allmännas intresse av en ändamålsenlig kontroll av att bolagets affärer sköts på ett lagenligt och korrekt sätt. Enligt propositionen är bolagens kostnader för revisionen inte något tillräckligt skäl för att undanta bolagen från reglerna om revision.

Frågan om vilka företag som ska revideras regleras i EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv, som inom vissa ramar tillåter medlemsstaterna att i nationell lag undanta små och medelstora företag från revisionsplikt. Med stöd av detta föreligger idag i de allra flesta av EU/EES-länderna ingen revisionsplikt för små aktiebolag.

Det framstår som tämligen klart att revisionsplikten för små aktiebolag kommer att avskaffas även i Sverige. Det har tillsatts en utredning, den s.k. Revisionsutredningen (Sveriges Regering, 2006), som enligt direktiven bl.a. har att "...föreslå de ändringar i regelverket som krävs för att ta bort revisionsplikten för de små företagen. Samtidigt som nyttan av revisionen i små aktiebolag har ifrågasatts framskymtar som motiv för detta att det kan minska kostnaderna för de små aktiebolagen."¹

Det är intressant att notera att det till skillnad från tidigare, då det allmännas intresse motiverade plikten, nu är småföretagens intressen som framhålls inför ett avskaffande av densamma. Enligt direktiven ska utredningens förslag "... vara utformade så att företagets administrativa börda minskas så långt det är möjligt, utan att andra viktiga intressen eftersätts och utan att de leder till att skyddet för ägarminoriteten försämras."

Utredningen ska slutligt redovisa sina resultat senast den 1 september 2008.

I Sverige, och i länder som Storbritannien och Danmark, har det genomförts studier med avseende på konsekvenserna av ett avskaffande av revisionsplikten.

---

¹ Utredningsdirektiven, 2006:96.

Förutom en studie som ECON utfört på uppdrag av Den norske Revisorforening, (ECON, 2007), har vi inte kunnat finna någon studie som fokuserat på välfärdseffekten² av ett avskaffande. Det finns dock en svensk studie³ som uppskattar den samhällsekonomiska kostnaden för revisionsplikten till 2 miljarder kronor per år.

---

² Nettoeffekten för alla konsumenter och producenter i samhället.

³ Revisionsplikten i små aktieföretag, Svenskt Näringsliv, mars 2005.

3 Internationell jämförelse – få länder med revisionsplikt

3.1 Andra länder – revisionsplikt för stora bolag, undantag för små

3.1.1 Allmänt – små bolag behöver skatterådgivning

I EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv (EU, 1978) uppställs krav på revision, vilka gäller generellt för alla aktiebolag.

Direktivet ger dock medlemsländerna möjlighet att befria små aktiebolag från revisionsplikten. Enligt direktivet kan ett bolag som understiger två av följande tre gränsvärden⁴ undantas från revisionsplikten:

- 7,3 miljoner euro i årlig omsättning
- 3,65 miljoner euro i balansomslutning
- 50 anställda.

Bland EU/EES-länderna är det idag bara Norge, Malta och Sverige som har kvar revisionsplikten för små aktiebolag. Det framstår dock som angeläget att peka på att i de länder som har begränsad revisionsplikt bistås företagen ofta av skatterådgivare eller liknande i samband med rapportering till skattemyndigheterna. Skatterådgivare är i många länder ett lagskyddat yrke på samma sätt som revisorer och advokater. Skatterådgivning lämnas förvisso ofta av revisorer och advokater men i flera länder utövas denna typ av konsultation av personer med särskild utbildning för just skatterådgivning. Utbildning och praktik för skatterådgivare är ofta på samma nivå som för revisorer. T.ex. i Tyskland använder, även om det inte är lagstadgat, i praktiken alla icke-revisionspliktiga aktiebolag en skatterådgivare (Steuerberater) bl.a. för att upprätta deklarationer och årsredovisningar samt löne- och avgiftsrapporter. En Steuerberater stämplar (undertecknar) deklarationen och andra anmälningar till skattemyndigheten. Detta innebär att han eller hon under sitt arbete med redovisning och skatterådgivning inte har upptäckt något brott mot skattelagstiftningen eller någon annan form av ekonomiskt brottslighet. En liknande situation föreligger i Nederländerna, Belgien och Frankrike där revisorer (Administratieconsulenten och Experts Comptables), som dock inte utför lagstadgad revision, utför tjänster i samband med utarbetandet av skattemässiga årsbokslut, etc.

Även i andra länder anlitar företagen skatterådgivare och revisorer för attest gentemot skattemyndigheten. En eller flera av de kvalificerade revisorerna (public accountants etc.) lämnar en bekräftelse till skattemyndigheten. Denna bekräftelse bygger på en kontroll av skatteredovisningen utan att bokföringen revideras.

---

⁴ Dessa gränsvärden är dock föremål för en höjning till 8,8 miljoner euro i årlig omsättning, 4,4 miljoner euro i balansomslutning och 50 anställda, se Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/46/EG.

På samma sätt har flera länder som har avskaffat revisionsplikten etablerat ett system med begränsad revision. En av anledningarna till detta är att revisorns arbete i många länder i huvudsak är riktat mot ägarna, dvs. tillgodoser aktieägarnas behov.

En undersökning genomförd av DnR (Den Norske Revisorforening, 2006), bland medlemmar i den europeiska revisorsorganisationen Fédération des Experts Comptables Européens (FEE) i april 2006, understödjer att det finns ett betydande antal länder där revisorer (vid sidan av andra rådgivare) fortfarande ger betydande stöd till mindre företag efter det att revisionsplikten avskaffats.

3.1.2 Enskilda länder

Storbritannien

I Storbritannien föreligger idag ingen revisionsplikt för de aktiebolag som hamnar under maximigränsen som följer av EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv. Det bör dock noteras att brittiska små aktiebolag (Ltd) inte fullt ut motsvarar svenska aktiebolag utan liknar mera den svenska handelsbolagsformen.

Enligt The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) har Storbritannien experimenterat med en s.k. "assurance service". Dock finns inga planer på att göra denna tjänst obligatorisk. ACCA har starkt betonat värdet av en revision. Från ACCA's utgångspunkter framstår det som att konkurrensen mellan revisorer och andra aktörer inte sker på lika villkor. Medan revisorerna är underställda vissa kvalitetskrav i sin yrkesutövning kan andra utföra liknande tjänster utan att behöva ta hänsyn till motsvarande krav. En viktig fråga i Storbritannien, i kölvattnet efter avskaffandet av revisionsplikten, är huruvida revisorerna står inför "fair" eller "unfair" konkurrens.

England & Wales (ICAEW)

Mindre engelska företag som undantas från revisionsplikten kan genomföra sammanställning av räkenskaper (compilation engagement), sammanställning av räkenskaper och frivillig revision eller enbart frivillig revision. De kan också välja att inte använda någon av dessa tjänster och i stället anlita en skatterådgivare.

Small Practitioners har närmare studerat om någon har förlorat på ändringen av gränsen för revisionsplikt från £350.000 till £1.000.000. Man fann härvid inte några särskilt negativa konsekvenser till följd av förändringen, varken för revisorer, för företagen eller för samhället. Samtidigt påpekades att ramvillkoren inte är desamma för alla rådgivare.

Skottland

Medlemmar av revisorsorganisationen i Skottland (ICAS) utför normalt bara uppdrag knutna till kontroll av upprättade räkenskaper (compilation) för klienter som är undantagna från revisionsplikten.

Professional Oversight Board for Accountancy (POBA, 2006) i Storbritannien konkluderade med avseende på sådana kontroller, dvs. "compilation reports", följande:

“We consider that users should be provided with a straightforward explanation of the extent and relevance of the involvement of a professional accountant. This could be achieved through clearly explaining what most chartered accountants already do, rather than requiring significant changes to working arrangements thereby involving extra cost, regulation or risk. In particular, we have identified no interest amongst users for a new level of assurance opinion, and believe the introduction of an alternative form of assurance at this time would only lead to confusion.”

Grekland

Medlemmar i den grekiska revisorsorganisationen (SOEL) kan utföra olika tjänster relaterat till finansiell revision av företag som inte uppfyller de tre kriterier som finns angivna i det fjärde bolagsrättsliga direktivet. Om en revisor genomför en sådan revision för en klient så ska den genomföras efter samma standard som gäller för de företag som omfattas av revisionsplikt. På liknande sätt som i England skiljer sig således konkurrensvillkoren åt mellan revisorer och andra som levererar motsvarande tjänster utan att för den skull vara kvalificerade revisorer.

Nederländerna

I Nederländerna skiljer man mellan små, medelstora och stora företag. Små och mellanstora företag är undantagna från olika rapporteringskrav. Frivillig revision eller andra former av bekräftelse kan krävas av banker som ett villkor för finansiering. Likaså kan myndigheter kräva revision eller bekräftelse i samband med stödåtgärder.

Italien

Medlemmar av revisorsorganisationen (CNDC och CNRPC) kan utföra bekräftelsetjänster (t.ex. revisorsbekräftelse) för små företag men måste följa oberoenderegler, något som sätter restriktioner för vilka tjänster de kan utföra. En revision kan antingen utföras av en anställd (som måste vara revisor), en registrerad extern revisor eller av ett företag som är registrerat hos justitiedepartementet.

När det gäller frivillig revision är förhållandena likartade med de som råder i Storbritannien.

Tyskland

Medlemmar av revisorsorganisationen i Tyskland (Institut der Wirtschaftsprüfer in Deutschland) kan utföra s.k. frivillig revision för klienter som inte omfattas av revisionsplikt. Samma revisionsstandard gäller för såväl frivillig som lagreglerad revision. Revisorerna kan även bistå företag med upprättandet av räkenskaper och andra åtgärder som olika analyser etc. Medlemmarna har också en rad andra bekräftelseuppdrag.

Ett alternativ till frivillig revision kan vara att klienten, eventuellt efter avtal med den som behöver bekräftelsen, ber om en granskning med begränsad säkerhet.

Finland

Från och med den 1 juli 2007 befrias aktiebolag m.fl. i Finland från lagstadgad revisionskyldighet om de inte uppfyller två av de tre följande villkoren: balansomslutning över 100 000 euro; omsättning över 200 000 euro; antal anställda i genomsnitt över 3 personer.⁵

Danmark

I Danmark avskaffades revisionsplikten 2006 för aktiebolag som inte överskrider två av följande tre kriterier: balansomslutning över 200 000 euro, omsättning över 400 000 euro och antal anställda över 12 personer.

3.2 De flesta företagen behåller revisionen även om plikten upphör

I Tabell 3.1 återges de svenska företagens inställning till revision enligt en undersökning omfattande 422 svenska aktiebolag (Svanström, 2006). Av tabellen framgår att ca en tredjedel av de minsta företagen skulle avveckla revisionen om plikten upphörde. Detta är en betydligt högre andel än vad som gäller för företagen i de högre omsättningsintervallen, där bara några procent skulle avskaffa revisionen.

Tabell 3.1 *Sverige: Andel företag som skulle välja revision även utan lagstadgad skyldighet, efter omsättning i miljoner kronor*

	0-5	5-10	10-25	25-50	50-100	100-250	>250
Ja	60%	81%	73%	76%	73%	82%	89%
Nej	29%	2%	8%	4%	3%	3%	3%
Vet ej	11%	16%	19%	20%	23%	15%	9%

Källa: Svanström (2006)

Enligt en dansk undersökning som genomfördes innan plikten avskaffades var det relativt få av de danska aktiebolagen som uppgav att de skulle komma att behålla revision av samma omfång som innan avvecklingen av plikten. Däremot var det relativt många som föredrog en mindre omfattande kontroll. I Tabell 3.2 återges härvid svarsfrekvenserna avseende inställningen till revisionsplikten (Erhvervs- och Selskabsstyrelsen, 2005).

Tabell 3.2 *Danmark: Företagens inställning om revisionsplikten avskaffas, efter omsättning i miljoner DKK*

	< 0,5	0,5 – 2	2 – 5	5 – 12	12 – 25	> 25
Revision av samma omfång	31%	37%	34%	43%	54%	53%
Mindre omfattande kontroll	48%	52%	57%	54%	44%	44%
Inte revision överhuvudtaget	20%	11%	9%	4%	2%	3%

Källa: Erhvervs- och Selskabsstyrelsen (2005)

Rent faktiskt synes svaren i undersökningen inte ha infriats i Danmark. Enligt en studie av revisorsföreningen i Danmark, (FRR 2007) framgår att de allra flesta

---

⁵ Se mer om förslag till revisionslagar i Finlands Regering (2006).

bolagen har valt att behålla revisionen. Endast ca 6,5 procent av de undantagsberättigade bolagen har valt bort den.

I Norge råder revisionsplikt för alla aktiebolag. Här förefaller det som att fler aktiebolag kommer att avstå från revision om plikten avskaffas, se Tabell 3.3. Om svarsalternativen ”förmodligen inte”, ”ej kvar” och hälften av ”vet inte” utgör de aktiebolag som inte kommer att behålla revisionen, motsvarar det en större andel än den dryga tredjedel svenska aktiebolag (inklusive hälften som svarat ”vet ej”) som skulle avveckla revisionen om plikten avskaffades.

Tabell 3.3 Norge: Andel företag som kommer att ha kvar revisionen om revisionsplikten avskaffas, efter omsättning i miljoner NOK

	<3	3-5	6-10	11-25	26-70	71-100	101-149
Kvar	27%	28%	44%	45%	69%	60%	88%
Förmodligen	13%	30%	22%	26%	20%	33%	13%
Förmodligen inte	13%	14%	7%	10%	3%	0%	0%
Ej kvar	35%	25%	22%	13%	2%	7%	0%
Vet inte	12%	4%	5%	6%	6%	0%	0%

Källa: ECON (2007)

Även i Storbritannien genomfördes en undersökning innan revisionsplikten avskaffades. Enligt denna uppgav 37 procent av företagen med en omsättning under 65 miljoner kronor att de skulle behålla revisionen om plikten avskaffades (Collis, 2003), se även Tabell 3.4.

Tabell 3.4 Storbritannien: Andel företag som kommer att ha kvar revisionen om revisionsplikten avskaffas, efter omsättning i miljoner SEK

	0-5	5-14	14-65	Totalt
Kvar	30%	47%	79%	37%
Ej kvar	70%	53%	21%	63%

Källa: Collis (2003)

Mot bakgrund av ovan relaterade undersökningsresultat framstår det som att en stor andel av bolagen kommer att fortsätta låta revidera sina räkenskaper och sin förvaltning även då plikten avskaffas. Det bör dock beaktas att andelen bolag som inte låter revidera sina räkenskaper eller förvaltning kan komma att öka över tiden. Exempelvis torde nyetablerade bolag i högre grad än på marknaden befintliga aktiebolag kunna antas välja bort revision.

I en senare studie, (POBA, 2006), som avsåg förhållandena 2004/05 visades dock att endast ca 17 procent (ca 180 000) av de totalt ca 1 060 000 undantagsberättigade bolagen frivilligt valde revision.

4 Vad innehåller revisionstjänsten?

Att döma av den allmänna debatten och från kontakter med intressenter framstår inte sällan förväntningarna på revisionstjänsten överstiga vad den lagstadgade revisionen faktiskt ska leverera. Därför kan det finnas anledning att här ge en kortfattad redogörelse för vad den lagstadgade revisionen de facto innebär⁶.

4.1 God revisors- och revisionsred

Den lagstadgade revisionen innebär att en revisor granskar hur ett företag sköter sin redovisning och förvaltning.

Revisionen syftar bl.a. till att kvalitetssäkra klientbolagets (bolagets) ekonomiska information till marknaden. Revisorn granskar dels bolagets årsredovisning och bokföring (räkenskapsrevision), dels bolagets styrelses och verkställande direktörs (företagsledningens) förvaltning (förvaltningsrevision⁷). Slutsatserna från denna granskning rapporteras årligen i en revisionsberättelse som läggs fram för aktieägarna vid den bolagsstämma som ska behandla årsredovisningen och frågan om ansvarsfrihet.

Revisorn ska utföra uppdraget i enlighet med de krav som följer av aktiebolagslagen och revisorslagen samt god revisors- och revisionsred.

God revisionsred innebär att revisorn planerar och genomför revisionen för att revisorn i *rimlig grad* ska försäkra sig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att bedöma redovisningsprinciperna och företagsledningens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som företagsledningen gjort när den upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. I uppdraget ingår också att lämna ett uttalande om ansvarsfrihet för företagsledningen. Till grund för detta uttalande har revisorn att ta del av väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att bedöma om företagsledningen är ersättningsskyldig mot bolaget. Revisorn granskar även om företagsledningen på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Revisionen baseras i viss omfattning på ett *urval* samt har andra inneboende begränsningar. Tillsammans med de begränsningar som finns inbyggda i systemen för redovisning och intern kontroll medför detta en *risk* för att felaktiga uppgifter i årsredovisningen som är väsentliga och som har sin orsak i oegentligheter och fel inte upptäcks. Motsvarande gäller med avseende på oegentligheter och fel i företagsledningens förvaltning.

---

⁶ Redogörelsen är i allt väsentlig hämtad från FAR SRS (2007a) och FAR Förlag (2006).

⁷ Förvaltningsrevisionen som självständigt juridiskt åliggande ingår som nämnts i den lagstadgade revisionen i Sverige. Skillnaden mot länder utan förvaltningsrevision är dock inte så stor eftersom många av de granskningsåtgärder som behövs för förvaltningsrevisionen också behövs för revisionen av bokföringen, årsredovisningen och koncernredovisningen.

4.2 Bolagets och företagsledningens ansvar och medverkan

Företagsledningen ansvarar bl.a. för följande:

- Förvaltningen av bolaget och därmed bl.a. skyddandet av bolagets tillgångar.
- Fastställandet och tillämpningen av lämpliga redovisningsprinciper.
- Vidtagandet av åtgärder för att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med lag samt kontrolleras på ett betryggande sätt. Motsvarande gäller också med avseende på bolagets skyldigheter beträffande skatter och avgifter.
- Upprättandet och vidmakthållandet av intern kontroll.
- Förebyggandet och upptäckandet av oegentligheter och fel genom införandet av lämpliga redovisningssystem och system för intern kontroll.
- Identifieringen och analysen av affärsmässiga risker i bolagets verksamhet.
- Upprättandet av årsredovisning i lagstadgad tid och med erforderliga upplysningar.

Företagsledningen ska

- ge revisorn tillfälle att genomföra granskningen och lämna revisionsbyrån alla upplysningar och det biträde som revisorn bedömer vara nödvändigt för att uppdraget ska kunna fullgöras enligt lag och god revisions sed,
- medverka till framtagandet av sådana uttalanden som revisorn ska inhämta från bolaget enligt god revisions sed, och ansvara för att sådana förhållanden som av företagsledningen bedöms vara av väsentlig betydelse för revisionen delges revisorn för kännedom.

Bolaget ansvarar för att den information som företagsledningen och övriga företrädare för bolaget lämnar till revisorn är korrekt och fullständig samt att informationen kan läggas till grund för revisorns arbete i enlighet med uppdraget.

Detta innebär ingen begränsning i revisorns skyldighet att utföra revisionsuppdraget i enlighet med god revisions sed. Revisorn genomför därför granskningen i den omfattning som revisorn anser vara nödvändig.

4.3 Rådgivning

Utöver vad som ingår i den lagstadgade revisionsplikten, jämför avsnitten 4.1 och 4.2, är det vanligt att revisorerna på uppdrag av bolagen utför en fristående rådgivningsverksamhet⁸. Även om denna rådgivning ofta sker i samband med den

---

⁸ Rådgivning som inte inryms inom ramen för revisionen s.k. revisionsrådgivning, dvs som *inte* har ett nära samband med revisionsverksamheten i övrigt.

lagstadgade revisionen sker den utifrån klienternas önskemål och inte utifrån några tvingande lagregler. Den fristående rådgivningen är således mer att betrakta som konsultverksamhet och kan t.ex. innefatta skatterådgivning, upprättande av bolagets deklaration, rådgivning avseende regelverk och för bolaget lämplig tillämpning av desamma.

5 Marknaden för revisionstjänster

5.1 Utbudsidan

5.1.1 Marknadsstruktur

Antalet godkända eller auktoriserade revisorer uppgår i Sverige totalt till drygt 4 100⁹. På marknaden för revisionstjänster finns i storleksordningen 900 revisionsbyråer som sysselsätter över 11 000 årsarbetare¹⁰. Vid sidan av ”Big Four”¹¹ och Lindebergs Grant Thornton, BDO samt SET finns således ett stort antal mindre revisionsbyråer. De allra flesta av revisionsbyråerna, väl över 90 procent, sysselsätter 10 årsarbetare eller färre. En stor andel, ca 40 procent, är en- eller tvåmansföretag.

5.1.2 Marknadsförhållanden

Det kan finnas anledning att se lite närmare på i vilken grad marknaden för revisionstjänster är konkurrensutsatt. Höga inträdesbarriärer fungerar som skydd för etablerade företag mot såväl potentiella som befintliga konkurrenter som vill växa. Låga barriärer verkar å andra sidan starkt disciplinerande på befintliga aktörer, även om de är få till antalet. På en marknad där endast några få företag opererar, där det finns väsentliga inträdesbarriärer och där kunderna är relativt små, finns normalt en risk för att konkurrensen är begränsad. Detta kan leda till ett bristande utbud och onödigt höga priser till nackdel för kunderna. Hur ser då marknaden för revisionstjänster ut?

Beträffande etableringshinder krävs en viss högre utbildning och auktorisation/godkännande för att kunna agera på marknaden för revisionstjänster. Kraven gäller dock lika för alla aktörer och kan inte betraktas som orimliga eller för långtgående.

Vidare kan det vara svårt för nya aktörer att bryta invanda och etablerade mönster, som att många företag håller sig till ”sin” revisor. Detta är emellertid kännetecknande för många marknader. Att på ett övertygande sätt sträva efter att framstå som bäst kan lite tillspetsat sägas vara ett naturligt inslag i en marknadsekonomi. Nya eller expanderande revisionsbyråer måste därför lägga resurser på marknadsföring och att sälja in sina tjänster.

Härtill måste revisionsbyråerna teckna tämligen kostsamma ansvarsförsäkringar (London Economics, 2006), vilket i viss mån innebär ett hinder för etablering samtidigt som det verkar starkt återhållande för revisionsbyråer att ta steget till att bli stora internationella spelare såsom Big Four. Utöver detta bedöms investeringskostnaderna för att etablera sig på marknaden för revisionstjänster som relativt låga.

---

⁹ 4 154 enligt uppgift från Revisorsnämnden.

¹⁰ FAR SRS har 824 medlemsföretag. FAR SRS uppskattar att detta utgör ca 90 procent av samtliga revisionsbyråer i Sverige.

¹¹ Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB, Ernst & Young AB, KPMG Bohlins AB och Deloitte AB

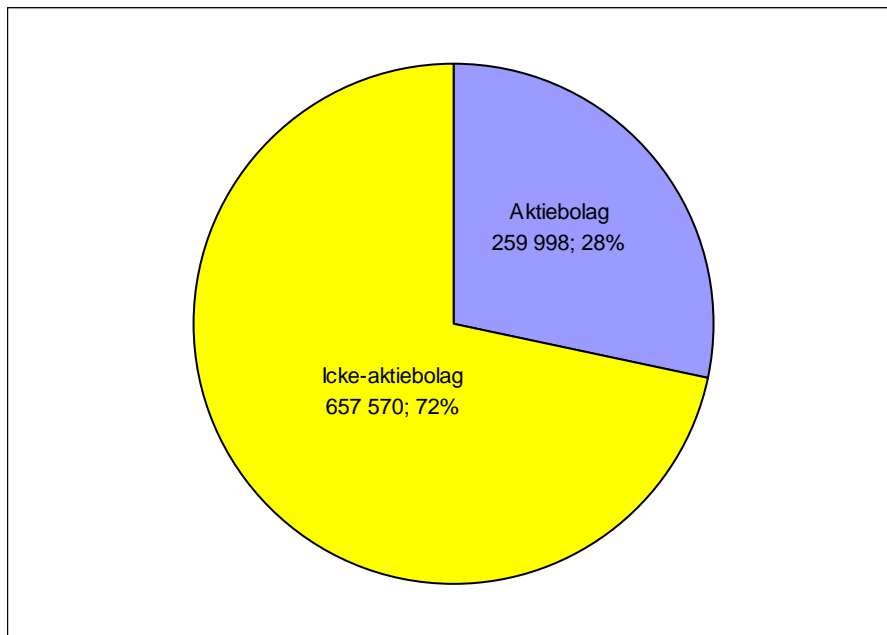
Vid en sammantagen bedömning framstår etableringshindren på marknaden för revisionstjänster som måttliga, i vart fall vad gäller mindre revisionsbyråer som i första hand riktar sina tjänster mot små aktiebolag.

Även om många av köparna av revisionstjänster är småföretag, bedöms möjligheterna för revisionsbyråerna att utöva marknadsmakt som starkt begränsande. Det kan härvid konstateras att det finns ett stort antal, över 900, revisionsbyråer i Sverige av varierande storlek, de flesta mindre. Vår bedömning är att konkurrensen på den svenska marknaden för revisionstjänster är god, vilket torde ge avtryck i ett bra utbud till rimliga priser.

5.2 Efterfrågesidan

Det finns i Sverige cirka 918 000 aktiva företag, varav drygt en fjärdedel utgörs av aktiebolag¹², se även Figur 5.1.

Figur 5.1 Antal företag i Sverige

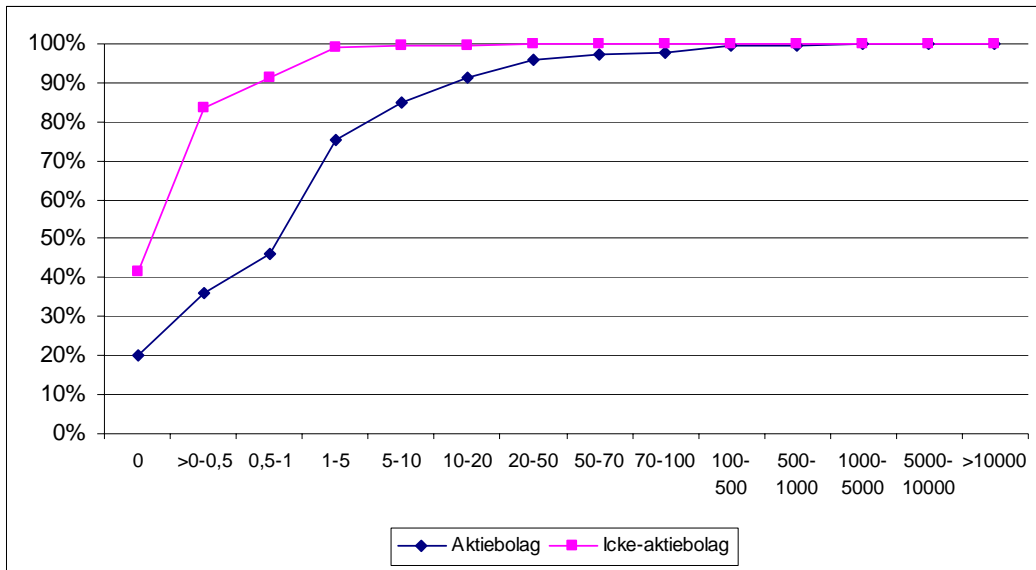

Källa: SCB (2007)

Det råder dock stora skillnader mellan aktiebolagen och de övriga företagen med avseende på omsättning. Nästan alla icke-aktiebolag har en årlig omsättning under fem miljoner kronor medan endast tre fjärdedelar av aktiebolagen hamnar under denna omsättningsgräns. Skillnaden är än större i de lägre omsättningsskikten. Endast cirka en tredjedel av aktiebolagen har en omsättning lägre än en halv miljon, medan motsvarande andel för icke-aktiebolagen uppgår till hela 85 procent. Se vidare Figur 5.2.

¹² Totalt finns ca 320 000 aktiebolag, varav knappt 260 000 är aktiva.

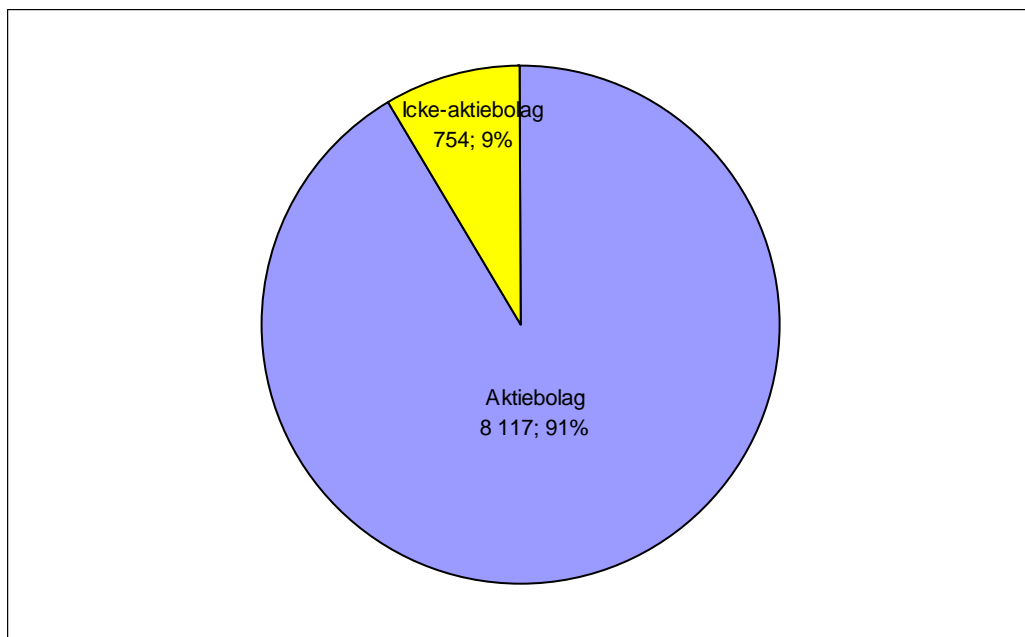
Figur 5.2 Ackumulerad andel företag, efter storlek i omsättning (miljoner kronor)

Källa: SCB (2007)

Av de svenska företagens totala omsättning står aktiebolagen för den helt överskuggande delen, drygt 90 procent, se Figur 5.3. I genomsnitt omsätter ett svenskt företag ca 10 miljoner kronor årligen. Skillnaden är dock även här stor mellan icke-aktiebolag och aktiebolag. Icke-aktiebolag omsätter härvid i genomsnitt endast ca 1 miljon kronor medan aktiebolag i genomsnitt omsätter 31 miljoner kronor årligen. Det bör dock noteras att de stora aktiebolagen som är relativt få till antalet drar upp detta genomsnitt. Medianomsättningen bland aktiebolagen är ca 1,5 miljoner kronor.

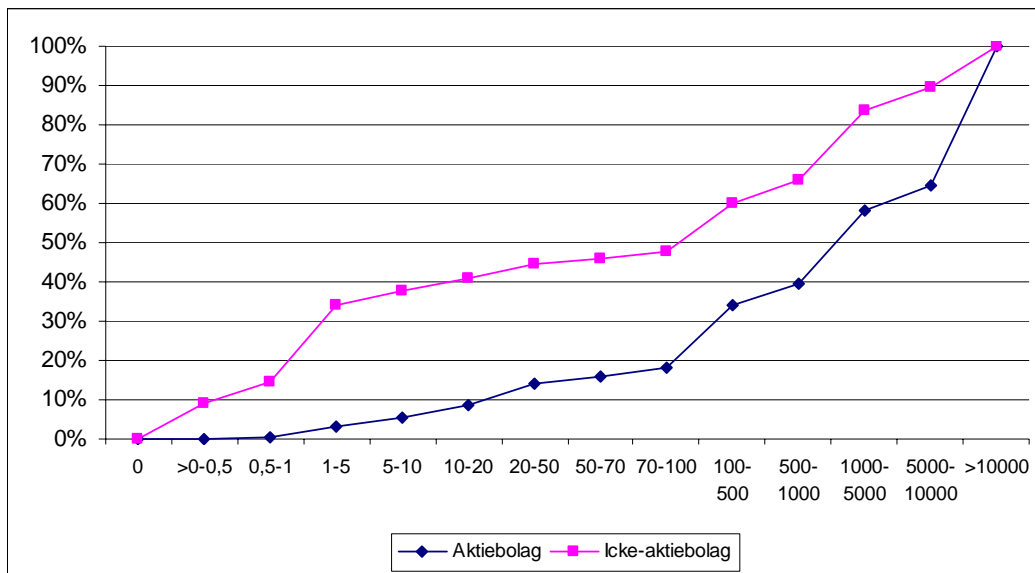
Figur 5.3 Företagens totala omsättning (miljarder kronor)

Källa: SCB (2007) och Largest Companies (2007)

Vidare noteras att aktiebolagen i de högre omsättningsintervallen står för en stor del av aktiebolagens totala omsättning medan icke-aktiebolagen är mer linjärt fördelade. Exempelvis står icke-aktiebolagen med en omsättning under 100 miljoner kronor för nästan hälften av den totala omsättningen för denna typ av företag. Motsvarande andel för aktiebolagen är endast knappt 20 procent. Se vidare Figur 5.4.

Figur 5.4 Ackumulerad andel av total omsättning (miljoner kronor)

Källa: SCB (2007) och Largest Companies (2007)

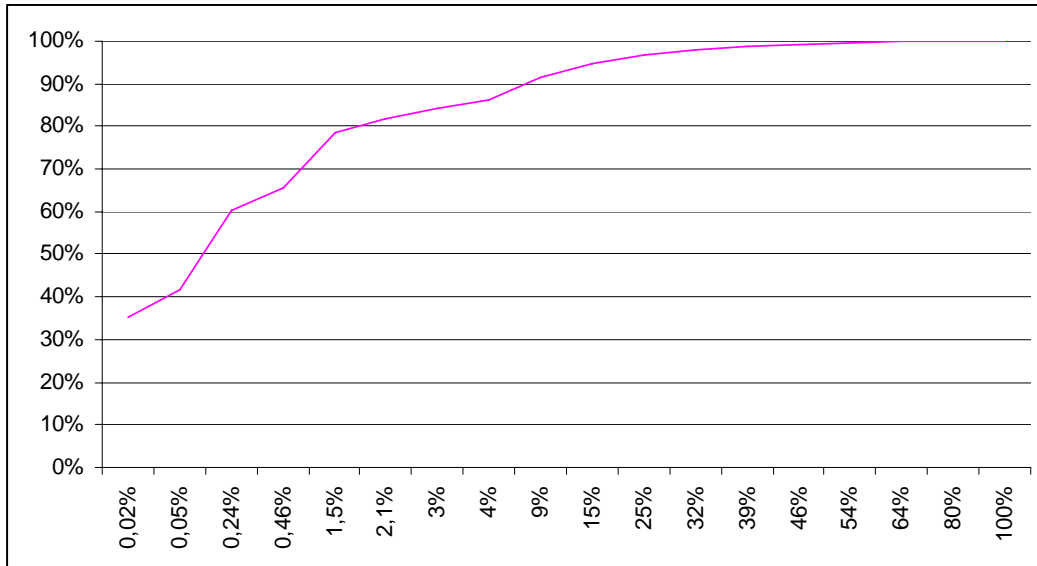
Ett avskaffande av revisionsplikten kommer endast att beröra de minsta aktiebolagen. Det kan därför vara intressant att relatera deras andel till den totala omsättningen för alla aktiebolag, se Figur 5.5. I figuren rangordnas de största aktiebolagen efter x-axeln. På y-axeln avläses de rangordnade aktiebolagens totala omsättning, som andel av aktiebolagens totala omsättning. Exempelvis har de 0,02 procent största aktiebolagen i Sverige (51 stycken) tillsammans en omsättning som utgör hela 35 procent av samtliga svenska aktiebolags totala omsättning. De nio procenten största aktiebolagen, står för 91 procent av totala omsättningen o.s.v.

Som figuren visar så har de minsta aktiebolagen en näst intill obetydlig påverkan på skatteintäkterna, mätt i termer av omsättning. Den hälft som har lägst omsättning av alla aktiebolag står för endast ca 0,5 procent av aktiebolagens totala omsättning. Flera av dessa bolag skulle dessutom fortsätta att låta sig revideras samtidigt som det inte finns en automatisk koppling mellan att inte låta sig revideras och underlåtenhet att betala skatt. Notera också att dessa tal utgör skattebasen för framförallt momsen. Vad gäller bolagsskatten så krävs vinst. Stora bolag är generellt sett mer effektiva medan små bolag ofta har problem att generera vinster. Sammantaget visar detta på att de små aktiebolagen har en mycket liten påverkan på statens direkta skatteintäkter, relativt de större aktiebolagen.¹³ Det framstår dock som angeläget att samtidigt peka på att

¹³ Notera att här belyses endast möjliga negativa konsekvenser för skatteintäkterna om en viss del av omsättningen skulle undanhållas till följd av att vissa aktiebolag väljer bort revisionen. Små aktiebolag

skattemoralen riskerar att försämrans om revisionsplikten avskaffas, se vidare avsnitt 6.7.2.

Figur 5.5 *Andel största aktiebolagens (x-axeln) andel av aktiebolagens totala omsättning (y-axeln)*

Källa: SCB (2007) och Largest Companies (2007)

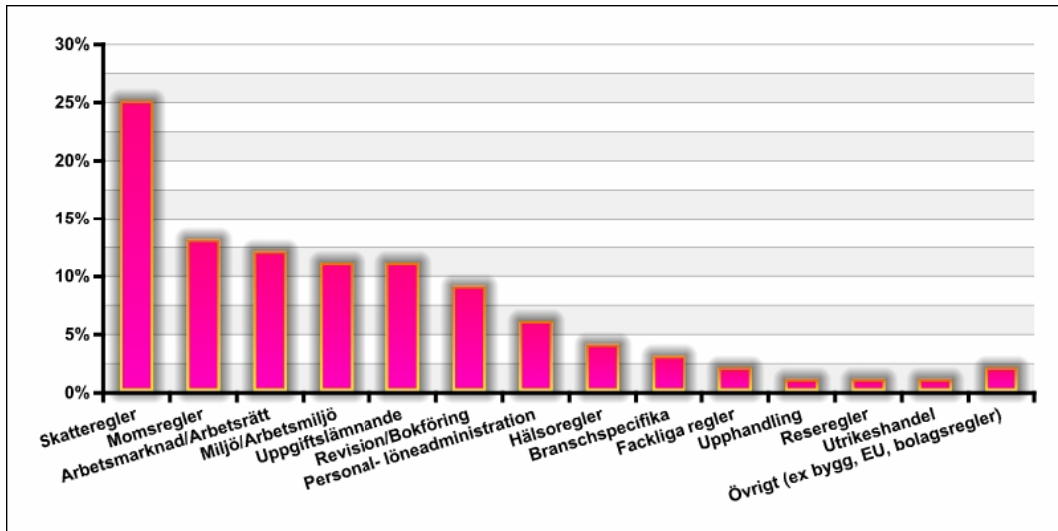
Småföretagen förefaller att ranka ”Revisionsfrågor” högt bland de regler som de uppfattar som mest onödiga. Bland Företagarnas medlemmar är det den näst viktigaste frågan på ”Irritationstoppen”¹⁴, (Företagarna, 2007b). Det förefaller dock inte som att företagen uppfattar revision/bokföring som särskilt tids- eller kostnadskrävande, se även Figur 5.6. Eftersom revision och bokföring slagits ihop till en kategori finns skäl anta att revision enskilt betraktat uppfattas som än mindre tids- eller kostnadskrävande.

kan emellertid ha stor betydelse för välfärden på andra sätt, bl.a. genom att arbetstillfällen skapas och att de lägger grunden för tillväxt och storföretagande.

¹⁴ Enkäten som är webbaserad besvarades av 3 140 företagare under december-januari 1996/97. Frågan löd ”Om du fick avskaffa en regel som du tycker är helt onödig, vilken skulle det vara?”. Som nummer ett på den s.k. irritationstoppen kom Arbetsmarknadsreglering (LAS/kollektivavtal/granskningsavgifter, etc.).

Figur 5.6 Specifika regler och föreskrifter som företagen lägger ned mest tid på

Källa: Företagarna (2007b)

Not: Sammanfattande diagram över frågan ”Regelverket är många gånger tidsödande för företagen. Vi vill att du listar de specifika regler och föreskrifter som du anser att du lägger ned mest tid på och som du helst skulle vilja få bort/förenkla.”

6 En välfärdsanalys

6.1 Allmänt

I detta avsnitt analyseras de samhällsekonomiska konsekvenserna av tre typer av förändringar:

- A. Avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag
- B. Höjning av tröskelnivån för undantag av revisionsplikten
- C. En förändring av revisionens innehåll (större eller mindre arbetsinsats för revisorerna)

Analyserna grundas på nationalekonomisk teori.¹⁵

Huvudfrågan i analysen är huruvida ett slopande av revisionsplikten ger större samhällsekonomiska välfärdsökningar på marknaden för revisionstjänster jämfört med de externa kostnader som uppstår. Med andra ord ska beräkningarna försöka besvara hur välfärden som helhet påverkas, allt annat lika.

Effekterna skiljer sig naturligtvis åt beroende på vad alternativet är. Denna rapport utgår dock primärt från en situation där *inga* åtgärder vidtas för att kompensera för en avvecklad revisionsplikt. Analysen sker i tre steg. Först beräknas hur stor välfärdsökningen blir vid en avveckling, allt annat lika, därefter sker en bedömning av vilka externa kostnader som kan förväntas uppstå, varpå följer en sammanvägning av dessa effekter.

En samhällsekonomisk analys tar sin utgångspunkt i att de resurser som finns till disposition i samhället är knappa. Så länge det finns otillfredsställda behov kommer all resursanvändning således att innebära en kostnad. Detta följer av att resurserna inte samtidigt kan användas till något annat.

Den samhällsekonomiska bedömningen på revisionsmarknaden beaktar hur välfärden påverkas. Välfärden definieras som summan av effekterna för konsumenterna (de små aktiebolagen) och producenterna (revisionsbyråerna). I detta fall analyseras effekterna av att förhållandena kring en produkt, revisionstjänster, förändras. I ett första steg i analysen beaktas inte förekomsten av eventuella s.k. externa effekter. Vid ett avskaffande av revisionsplikten kan sådana exempelvis utgöras av att affärstransaktioner försvåras eller att omfattningen av ekonomisk brottslighet ökar. De externa effekterna eller om man så vill kostnaderna, som behandlas i avsnitt 6.7, ska slutligen ställas mot effekterna i välfärdsanalysen.

6.2 Teoretisk beskrivning

Figur 6.1 illustrerar schematiskt välfärdsförlusten vid revisionsplikt. Utbudskurvan i figuren motsvarar de kostnader som revisionsbyråerna har för att

---

¹⁵ Se mer om detta i exempelvis Tirole (1988).

öka utbudet av revisionstjänster med en enhet extra (marginalkostnad). För att avgöra lutningen på denna antar vi att revisionsbyråerna på marknaden, i likhet med många andra branscher, har en marginal på 0-20 procent.¹⁶ Detta innebär att kostnaden för revisionstjänsten hos de mest effektiva aktörerna är 20 procent lägre än de minst effektiva, se Figur 6.1.

Efterfrågekurvan (fritt) representerar aktiebolagens betalningsvilja för revision. Det är vanligt att anta att efterfrågekurvan är fallande, dvs. några är villiga att betala relativt mycket för revision, men om fler ska köpa tjänsterna måste priset ned. Efterfrågekurvan (plikt) är helt oelastisk (lodrät) och tolkas som att alla bolag med revisionsplikt måste köpa revisionstjänsten oavsett pris. För enkelhetens skull kommer vi i analysen att utgå från linjära förhållanden i utbud och efterfrågan.

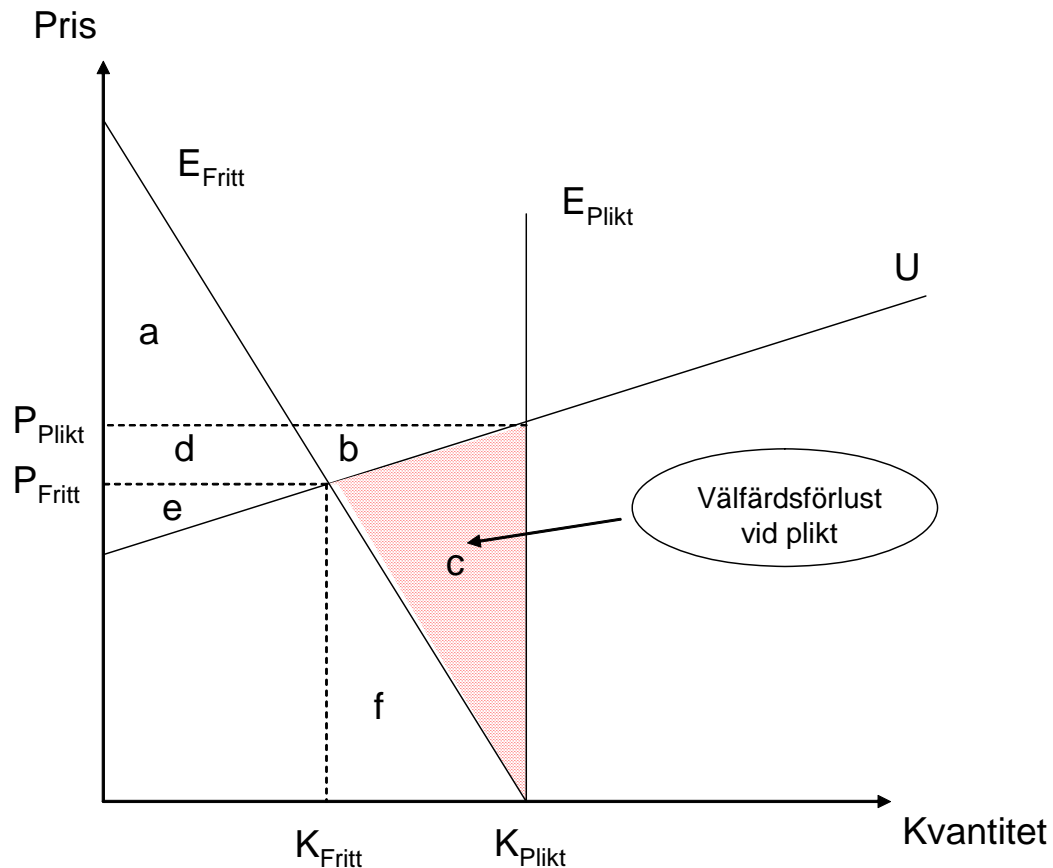
I en sådan här analys omfattar efterfrågekurvorna alla små aktiebolag. Ett avskaffande av revisionsplikten medför en försämring för producenterna (revisorerna) motsvarande arean $b+d$ och en förbättring för konsumenterna (dvs. de små aktiebolagen) motsvarande arean $b+c+d$. Detta ger en total positiv välfärdseffekt motsvarande arean c , se även Tabell A.1 i Appendix.

Välfärdsförlusten vid plikt motsvaras av den del av kostnaderna för produktionen av revisionstjänsterna som inte motsvaras av någon betalningsvilja hos konsumenterna, illustrerat som den streckade arean (c) i Figur 6.1, se vidare Appendix I.

---

¹⁶ För beräkningen av välfärdseffekten (area c i Figur 6.1) är känsligheten dock ganska låg med avseende på detta antagande.

Figur 6.1 Välfärd förlust vid plikt

Källa: ECON

6.3 Faktiska beräkningar

6.3.1 Aktiebolagsdata efter omsättning

För att beräkna effekterna av ett avskaffande av revisionsplikten krävs en skattning av utbudskurvan och de två efterfrågekurvorna i Figur 6.1. De företag som väljer att ha kvar revisionen även vid ett avskaffande av plikten kommer inte att påverka välfärden. Dessa bör alltså exkluderas i analysen. I Tabell 3.1 redovisas andelen aktiebolag i Sverige som skulle ha kvar revisionen även om plikten avskaffades. Om vi jämnt fördelar andelen svar "vet ej" mellan ja och nej samt antar att svarsfrekvenserna har ett linjärt samband mellan de olika intervallerna kan vi beräkna hur stor andel som kommer att ha kvar revisionen vid ett avskaffande för de omsättningsintervall som används i denna rapport, se Tabell 6.1.

Enligt SCB:s företagsregister fanns totalt 259 998 aktiva¹⁷ aktiebolag i Sverige år 2006¹⁸. Antalet bolag samt deras genomsnittliga revisionsarvode redovisas i

¹⁷ Med avseende på momsbeskattning, arbetsgivaravgifter och f-skattsedel.

¹⁸ Bolagsverket uppger att det samma år fanns cirka 314 000 aktiebolag. Emellertid är även inaktiva bolag inkluderade. Dessa har inte bara noll i omsättning utan är även vilande i all annan aktivitet, så kallade lagerbolag. De flesta av dessa bolag förutsätts inte betala för revisionstjänsten och kommer därför att exkluderas i den samhällsekonomiska analysen.

tabellen för respektive omsättningsintervall. Arvodesberäkningarna grundar sig på data från FAR SRS (2007b).

Tabell 6.1 Revisionsarvode, andel aktiebolag som kommer att behålla revision vid avskaffande av plikten och antal aktiebolag, efter omsättning i miljoner kronor

Omsättning	0	>0-0,5	0,5-1	1-2	2-3	3-4	4-5
Arvode	6 000	6 000	8 000	10 000	12 000	13 000	15 000
Beh. revision	54%	56%	59%	64%	68%	73%	78%
Antal	51 892	42 157	26 275	25 922	21 253	16 584	11 915

Omsättning	5-10	10-20	20-50	50-70	70-100	100-250	>250
Arvode	15 000	20 000	35 000	50 000	75 000	150 000	200 000
Beh. revision	90%	84%	86%	86%	85%	90%	93%
Antal	24 557	16 595	12 468	2 703	2 094	1 644	3 939

Källa: FAR SRS (2007b) och SCB (2007)

6.3.2 Omsättning vs anställda vs balansomslutning

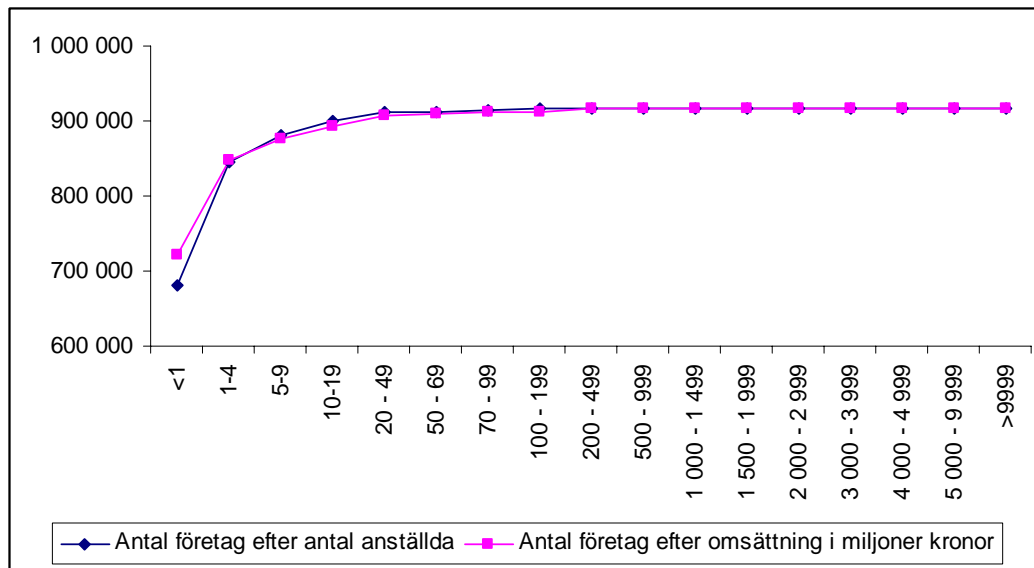
I Tabell 6.1 är svarsfrekvenserna uppdelade efter omsättningsintervall för att kunna beräkna effekterna vid olika gränsdragningar för slopanDET av revisionsplikten. Trösklarna kan dock utgöras av andra eller flera kriterier, vanligtvis antal anställda och balansomslutning. De olika kriterierna är dock starkt korrelerade med varandra. Oavsett om ett eller flera kriterier ingår blir det ungefär samma antal företag som omfattas. Därmed har antalet kriterier endast en mindre betydelse för en välfärdsanalys.¹⁹ Analysen kommer därför bara att beakta effekterna vid olika gränsdragningar med avseende på omsättning. Detta torde dock tämligen enkelt kunna översättas till anställda eller balansomslutning.

I Figur 6.2 illustreras härvid ackumulerat antal företag (även icke-aktiebolag) efter antal anställda och omsättning i miljoner kronor. De två kurvorna liknar varandra och tyder på att omsättningen per anställd är cirka en miljon kronor totalt sett. Detta gäller dock bara småföretagen eftersom bl.a. det sista (öppna) intervallet har många storföretag med en mycket stor omsättning. I genomsnitt har företagen med en omsättning understigande 100 miljoner kronor en omsättning per anställd på 1,2 miljoner kronor.

---

¹⁹ Det kan dock ha stor betydelse för enskilda företag, varför det kan vara motiverat att ställa upp flera kriterier.

Figur 6.2 Ackumulerat antal företag i intervaller för antal anställda respektive omsättning i miljoner kronor

Källa: SCB (2007)

Relationen mellan omsättning och antalet anställda i Sverige torde inte avvika nämnvärt från förhållandena i Norge. Aktiebolag och övriga företag med en omsättning under 10 miljoner har en genomsnittlig omsättning per anställd uppgående till ca en miljon kronor. Aktiebolag i Norge med en omsättning i intervallet 10-70 miljoner har cirka 2 miljoner i omsättning per anställd (ECON, 2007). De samhällsekonomiska effekterna vid en gränsdragning på 7 miljoner kronor i omsättning motsvarar alltså i allt väsentligt en gränsdragning på 7 anställda.

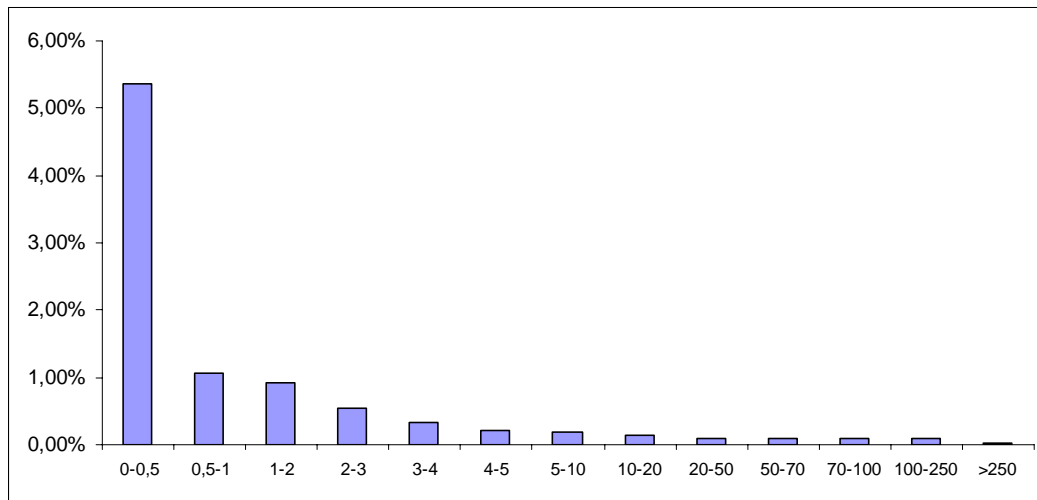
För norska aktiebolag är balansomslutningen i genomsnitt ungefär lika stor som omsättningen i kategorin med en omsättning under tre miljoner kronor. Denna relation förändras dock successivt därefter. För aktiebolag med en omsättning i intervallet 26-70 miljoner kronor är t.ex. omsättningen i genomsnitt ca fem gånger högre än balansomslutningen (ECON, 2007).

6.3.3 Arvode och revisorns vinstmarginal

Priset som bolagen betalar för revision och revisionsbyråernas vinstmarginal avgör utbudskurvans utseende. I Tabell 6.1 redogörs för det genomsnittliga revisionsarvodet för respektive omsättningsgrupp. I genomsnitt är arvodet 6 000 kronor för företag med noll kronor i omsättning och cirka 200 000 kronor för företag med en omsättning över 250 miljoner kronor.

För företagen i omsättningsgruppen 0-0,5 miljoner kronor utgör drygt 5 procent av deras omsättning kostnader för revision medan motsvarande andel för bolagen med en omsättning över 250 miljoner kronor uppgår till endast 0,01 procent. Mätt i förhållande till omsättning betalar de minsta bolagen således cirka 500 gånger mer för revisionen än de största bolagen, se vidare Figur 6.3.

Figur 6.3 *Genomsnittligt årligt revisionsarvode, efter omsättning i miljoner kronor*

Källa: Largest Companies (2007), SCB (2007) och FAR SRS (2007b)

6.3.4 Förlorade mervärden

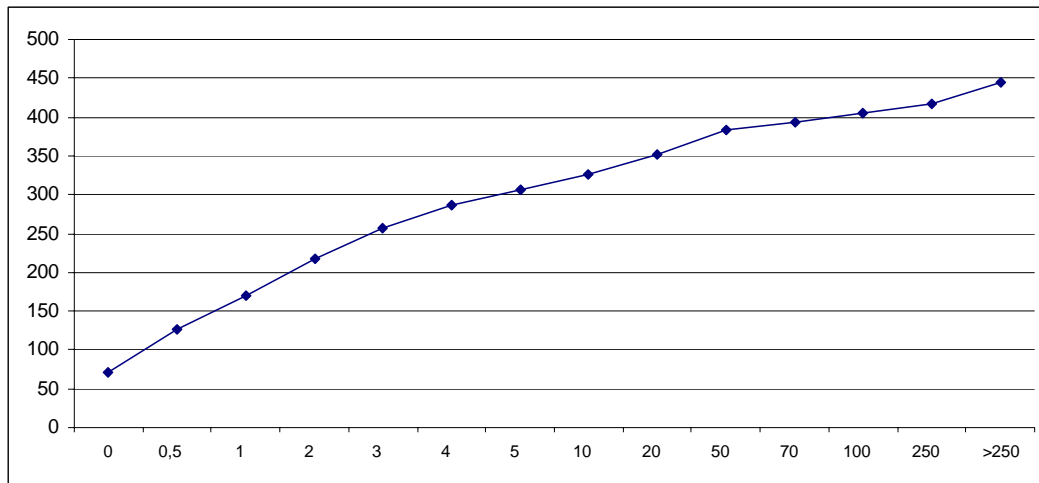
Företag som avstår från att låta revidera sina räkenskaper riskerar att få en sämre uppfattning om företagets ekonomi samtidigt som mervärden i form av synpunkter från revisorerna, som så att säga bibringas på köpet, går förlorade. Därigenom kan företag tappa i produktivitet och effektivitet. Detta är en inte oväsentlig komponent i revisionstjänsten varför det också kommer till uttryck i företagets betalningsvilja avseende revisionstjänster. Detta kan således vara en viktig förklaring till varför så många aktiebolag trots allt kommer att behålla revisionen även då plikten avskaffats.

6.4 Avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag

Det är viktigt att notera att denna analys bygger på att inga exogena faktorer, som t.ex. en ökad frekvens av skattebrott, uppstår då revisionsplikten avvecklas. Om det uppstår sådana effekter måste de ställas mot den positiva effekten (dvs. area c) av ett avskaffande av plikten.

Den ackumulerade välfärdsökningen som framgår av Tabell A.3 illustreras i Figur 6.4. Vid ett avskaffande av revisionsplikten för samtliga aktiebolag uppgår denna till 446 miljoner kronor allt annat lika. Eftersom de flesta stora bolag skulle behålla revisionen vid ett avskaffande av plikten så blir välfärdseffekten nästan densamma (383 miljoner kronor) som om gränsen i stället drogs vid 50 miljoner kronor i omsättning.

Figur 6.4 Välfärdsökning vid en avveckling av revisionsplikten vid olika omsättningsgränser (miljoner kronor)

Källa: ECON

Effekterna för *revisionsbyråerna* (producenterna) är relativt små i absoluta termer, maximalt en förlust på cirka 151 miljoner kronor. I relation till revisionsbyråernas totala omsättning (innefattande all verksamhet) i Sverige, cirka 17 miljarder kronor (år 2006) utgör detta cirka 0,9 procent. Vid en omsättningsgräns på 3 miljoner blir revisionsbyråernas förlust drygt 82 miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 0,5 procent av revisionsmarknadens totala omsättning. Förlusten kan bl.a. förväntas ta sig uttryck i att de minst effektiva revisionsbyråerna får lämna marknaden. Även om det endast är fråga om en liten del av den totala omsättningen kan följden för den enskilda revisionsbyrån således bli högst påtaglig.

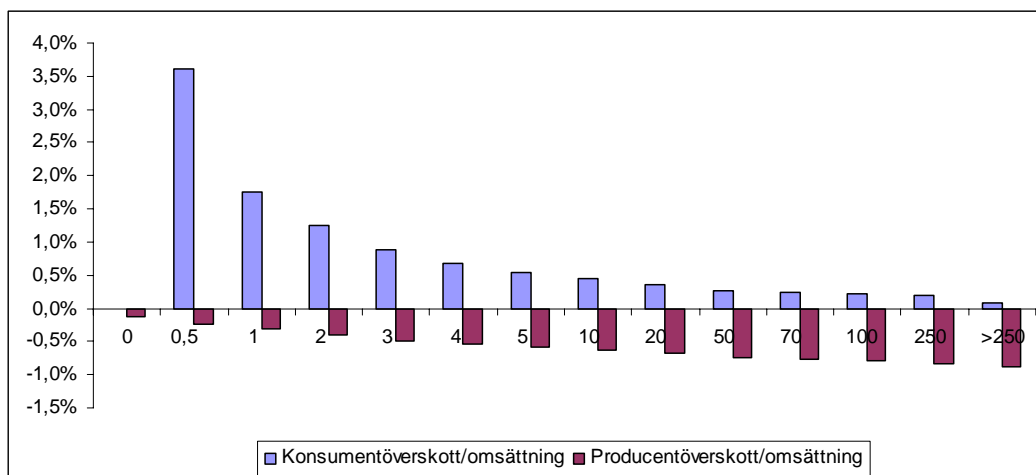
I absoluta termer får *konsumenterna*, dvs. aktiebolagen, en ökad nytta motsvarande nära 600 miljoner kronor vid ett avskaffande av plikten för alla aktiebolag, och med ca 340 miljoner kronor vid en gränsdragning på 3 miljoner kronor i omsättning.

I relation till den totala omsättningen för de små aktiebolagen som kommer att avveckla revisionen är nyttan dock mindre än motsvarande förlust för revisionsbranschen för bolag med mer än fyra miljoner i omsättning, se Figur 6.5. Det bör dock noteras att cirka 32 procent (83 000) av alla aktiebolagen i Sverige kommer att välja bort revisionen, jämfört med de ca 900 revisionsbyråerna som finns i Sverige.

Sammanfattningsvis kan sägas att effekterna för de allra flesta revisionsbyråerna och aktiebolagen är relativt små. Ett avskaffande av revisionsplikten drabbar de, i förhållande till aktiebolagen, få revisionsbyråer som finns medan det stora antalet små aktiebolag gynnas i någon mån. För det fall plikten avvecklas för bolag med en omsättning under tre miljoner kronor har detta en positiv effekt för de små aktiebolagen (konsumenterna) som inte vill ha kvar revisionen motsvarande ca 0,9 procent av den samlade omsättningen av dessa aktiebolag. Revisionsbyråerna (producenterna) drabbas på motsvarande sätt negativt med ca 0,5 procent.

Figur 6.5 Effekter på revisionsbyråer och små aktiebolag som väljer bort revisionen

Källa: ECON

6.5 Höjning av tröskelnivån för undantag av revisionsplikten

Om revisionsplikten avskaffas för alla aktiebolag med en årsomsättning på mindre än 3 miljoner kronor kan välfärdsökningen estimeras till 258 miljoner kronor per år, allt annat lika, se även Tabell A.3. Om gränsvärdet för slopad revisionsplikt i stället höjs till 5 miljoner kronor i omsättning, medför det en välfärdsökning på 307 miljoner kronor. På samma sätt ser vi att revisorerna (producenterna) förlorar ytterligare 17 miljoner kronor (82 miljoner – 99 miljoner) vid en höjning av omsättningsgränsen från 3 till 5 miljoner kronor.

Om Sverige inför den övre gränsen enligt EU:s direktiv på cirka 68 miljoner kronor (7,3 miljoner euro), blir välfärdsökningen knappt 400 miljoner kronor, vilket inte är långt ifrån den välfärdsökning som skulle uppnås om samtliga aktiebolag omfattades av slopad revisionsplikt (446 miljoner kronor).

6.6 En förändring av revisionens innehåll

Revisionen som omfattas av dagens plikt innefattar flera moment och kan grovt delas in i förvaltnings- och räkenskapsrevision.

En beräkning av välfärdseffekterna vid en förändring av revisionens innehåll kan även här utgå från Tabell A.3, givet allt annat lika. Låt säga att den lagstadgade revisionsplikten exkluderar förvaltningsrevisionen. Anta vidare att den motsvarar en tredjedel av revisionsarvodet. Ett företag som idag betalar 21 000 kronor för den årliga revisionen skulle då betala 14 000 kronor för de pliktbelagda tjänsterna. Sedan kan företagen själva välja om de vill betala ytterligare 7 000 kronor för den från plikten exkluderade revisionstjänsten.²⁰ Välfärdseffekten blir då exakt en tredjedel av effekterna i Tabell A.3.

²⁰ Givet att lika stor andel som kommer att ha kvar revisionen om plikten avskaffas, också skulle behålla den revisionstjänsten som exkluderas från vad som gäller idag.

Om alla företag omfattas av det minskade lagstadgade innehållet i revisionen, här på en tredjedel av revisionsarvodet, skulle välfärdsökningen bli $446/3=149$ miljoner kronor. Aktiebolagens nytta skulle öka med $597/3=199$ miljoner kronor och revisionsbyråernas förlust motsvara $151/3=50$ miljoner kronor, allt annat lika.

6.7 Samhällsekonomiska externa kostnader vid ett avskaffande av revisionsplikten

6.7.1 Allmänt

En stor del av utredningens uppfattning om vad som kan bli följden, i termer av samhällsekonomiska kostnader, om revisionsplikten avskaffas emanerar från de intervjuer som förevarit med olika intressenter som myndigheter och organisationer, se vidare i Appendix II. Bland de intervjuade återfinns intressenter som är såväl för som emot ett avskaffande av revisionsplikten.

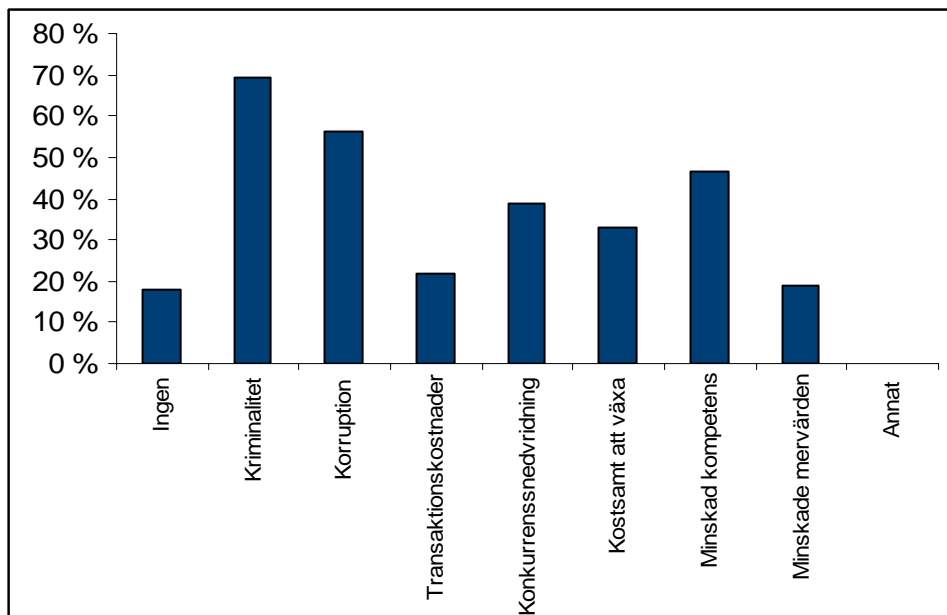
Bland dem som är negativa till ett avskaffande av revisionsplikten är det framför allt ett förhållande som lyfts fram, nämligen risken för en ökad ekonomisk kriminalitet, särskilt med avseende på skatteundanhållande. Intressenter som Skatteverket och Brottsförebyggande rådet är i stort sett överens om att den ekonomiska brottsligheten riskerar att öka medan andra är mer tveksamma. Därför faller det sig naturligt att fokusera på denna påtalade effekt utan att för den skull underlåta att beröra andra befarade konsekvenser.

I en telefonintervjuundersökning som ECON låtit göra i Norge²¹ ombads ca 400 aktiebolag att uppge vilka negativa effekter de ser för samhället vid ett avskaffande av lagstadgad revision för små aktiebolag. Den helt övervägande majoriteten av företagen bedömde härvid att det uppstår negativa effekter. Särskilt framhölls en ökad risk för ekonomisk kriminalitet och korruption men även andra negativa effekter framhölls, se Figur 6.6. Det var få som inte såg några negativa effekter alls.

---

²¹ ECON lät under våren 2007 genomföra en telefonintervjuundersökning. Denna utgjorde en del av ett uppdrag som ECON utförde åt Den norske Revisorforening, DnR (ECON, 2007).

Figur 6.6 Norska företags syn på negativa effekter av ett avskaffande av lagstadgad revision

Källa: ECON (2007)

Vad gäller kriminalitet generellt finns studier²² som visar på att ca 5 procent av medborgarna kan betecknas som "förhårdade brottslingar" medan ca 20 procent följer lagen. Återstoden, dvs. ca 75 procent av medborgarna begår, i alltifrån mycket låg till mycket hög utsträckning, oegentligheter eller brott om tillfälle ges.

Det får förmodas att dessa förhållanden inte avviker alltför mycket från vad som råder bland småföretagare, även om inslaget av slarv eller bristande kunskaper ofta kan vara betydande när det gäller ekonomisk brottslighet.

En fråga av betydelse är således huruvida en avveckling av revisionsplikten för små aktiebolag innebär ökade incitament, innefattande låg upptäcktsrisk, att begå brott (medvetet eller omedvetet). Det ligger härvid nära till hands att påstå att incitamenten ökar när en viktig kontrollfunktion, som när den infördes i hög grad motiverades av dess brottsförebyggande effekt, nu avskaffas. Det gäller särskilt som upptäcktsrisken får anses som låg.²³

6.7.2 Undanhållande av skatt

För det fall revisionsplikten avskaffas för små aktiebolag bedömer, som nämnts, flera intressenter att det finns en påtaglig risk för att den ekonomiska kriminaliteten kommer att öka. Det gäller inte minst skatteundanhållande.

Vidare bedömer ca 15 respektive 17 procent, i den norska telefonenkätundersökningen att skattefusk respektive undanhållande av moms

²² Se bl.a. Braithwaite (2000).

²³ Läs mer om ekonomisk brottslighet och revisoremas anmälningsskyldigheter i BRÅ (2004).

skulle underlättas om plikten avskaffades. Härtill nämner flera företag att extern revision gör att ekonomisk kriminalitet kan uppdagas tidigare.

Av en rapport från Skatteverket (Skatteverket, 2006) framgår att de svarta/dolda arbetsinkomsterna mätt som andel av den egentliga företagarinkomsten är dubbelt så stor i företag som drivs som enskild näringsverksamhet, och alltså inte träffas av revisionsplikten, jämfört med företag som drivs i aktiebolagsform. Det finns således en risk för att de svarta inkomsterna kommer att öka även bland aktiebolagen om revisionsplikten avskaffas.

Härutöver genomförde det norska Skattedirektoratet i samarbete med "Samarbeidsforum mot svart økonomi" under år 2002 en undersökning av attityderna till skatteundanhållande.²⁴ Ett viktigt resultat var att hela 78 procent menade att en vaken redovisningskonsult/revisor har betydelse för att motverka undanhållande. Kontantuppgörelser utan kvitto, undanhållande av intäkter och användning av oregistrerad arbetskraft anses vara de främsta formerna av fusk. Hela 53 procent nämner orimliga och orättvisa regelverk som motivationsfaktor för att fuska. Därefter pekas det på att det finns goda möjligheter till att fuska utan att det upptäcks. Detta sista förhållande stöds också av vad Oslo likningskontor har uppgivit som sin uppfattning, nämligen att skatteundanhållande bevisligen sker där det finns möjligheter och där risken för upptäckt är liten.

Mot bakgrund av vad som ovan relaterats framstår det som mycket sannolikt att skatteundanhållandet kommer att öka som en följd av upphävd revisionsplikt. Frågan är då om detta kan innebära en samhällsekonomisk kostnad och i så fall på vilket sätt.

I samhällsekonomiska termer är skatteundanhållande i sig inte att betrakta som en kostnad. Det är förvisso inte heller någon intäkt. Skatteundanhållande kan närmast jämföras med en överföring av resurser mellan olika grupper. Samtidigt är det viktigt att göra klart att det från samhällets sida är en oönskad tillika olaglig överföring.

Knappt 40 procent av företagen som omsätter upp till tre miljoner kronor uppger att de kommer att avstå från att få sina räkenskaper reviderade om plikten avskaffas (Svanström, 2006). I antal motsvarar det drygt 69 000 aktiebolag. I genomsnitt omsätter dessa ca 550 000 kronor vardera. Vi kan anta att vinsten utgör fem procent av omsättningen²⁵. Vidare antar vi att förädlingsvärdet och lön utgör 25 procent respektive 50 procent av omsättningen. Med ledning av detta kan bolagsskatt, moms och arbetsgivar-/sociala avgifter som dessa aktiebolag ska betala in totalt estimeras till i storleksordningen 5 miljarder kronor. Om vi t.ex. antar att 20 procent undandras till följd av att slopad revision finner vi att i storleksordningen en miljard kronor svindlas från det allmänna.

Eftersom detta är en oönskad resursallokering kan vi förvänta oss att skatte- och rättsvårdande instanser kommer att vidta åtgärder för att bringa ned detta

---

²⁴ Målgruppen var ett slumpmässigt urval av 950 näringsdrivande företag inom bygg/anläggning, restaurant och fiske (Research International Feedback, 2002).

²⁵ Motsvarar ungefär hälften av börsnoterade företags långsiktiga avkastningskrav.

undanhållande. Hur stora resurser som kan antas tas i bruk för detta syfte är naturligtvis mycket svårt att ha en uppfattning om.

I Sverige visade en utredning i början av 1990-talet att för varje krona som satsades på kontroll kunde man grovt räknat beräkna tio kronor i indragen skatt (SOU, 1993). Med ledning av de kontrollinsatser som företogs under 2003 mot taxinäringen i Oslo²⁶ gav kontrollinsatsen ca 8 kronor och 50 öre tillbaka på varje använd krona. Även om taxinäringen i Oslo inte är representativ för svenskt näringsliv som helhet kan resursanvändning per inhämtad skattekrone fungera som en fingervisning om vilken resursinsats som behövs. Det är dock värt att understryka att kontrollåtgärder mot en bestämd näring eller ett bestämt område kan företas med olika styrkor och vid olika tidpunkter. Emellertid menar Skatteverket idag att detta är ett för trubbigt synsätt. När Skatteverket ska prioritera egen resursanvändning gör verket idag en riskbedömning där flera faktorer ställs mot varandra, bl.a. olika omvärldsfaktorer. Detta görs löpande och tar naturligt nog sikte på att minska risken för avsiktliga eller oavsiktliga s.k. skattefel. Ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag är en sådan faktor som man bedömer kommer att vara av betydelse i en sådan riskbedömning. Det är härvid intressant att notera att en klar majoritet av företagen i den norska telefonintervjuundersökningen menar att revision bidrar till att minska skattemyndighetens kontroll.

Det framstår således som högst rimligt att Skatteverket i ökad utsträckning kommer att satsa resurser på kontrollåtgärder för att motverka dessa oönskade resursöverföringar som kan förväntas då revisionsplikten avskaffas för små aktiebolag. Denna resursåtgång innebär en samhällsekonomisk kostnad. Det gäller oavsett om samhället så att säga tillför extra medel, vilket inte bedöms som särskilt troligt²⁷, eller om det sker en omfördelning av befintliga resurser inom ramen för myndighetens budget. Kostnaden motsvaras av värdet av vad resursen kunde ha nyttjats till i den bästa alternativa användningen.

Beräkningen av kostnader knutna till en ökad skattekontroll är, som framgått, behäftade med betydande osäkerhet, varför de snarast bör betraktas som indikativa. Om vi likväl ska försöka kan vi utgå från ovan nämnda data för förhållandet mellan kontrollåtgärder och ökad skatteintäkt och vad som riskerar att undanhållas. I så fall kan kostnaden beräknas till mellan 85 och 100 miljoner kronor per år.

Förutom dessa kostnader tillkommer ökade kontrollkostnader för andra än Skatteverket, t.ex. polis- och åklagarmyndigheten. Det kan finnas skäl att räkna med fler ekonomiska lagbrott som trolöshet och svindel med statliga subventioner om revisionsplikten avskaffas. Även så kallad penningtvätt riskerar att öka. Även om kostnaderna för att motverka sådana brott kan vara betydande är det förbundet med mycket stor osäkerhet att beräkna de samhällsekonomiska kostnaderna. Vi avstår därför från att närmare försöka estimeras dessa.

---

²⁶ Under 2003 inledde Oslo likningskontor och Økokrim m.fl. en aktion mot taxinäringen i Oslo. Oslo likningskontor räknar med att skatteintäkterna ökade med 340 miljoner kr som en följd av detta. Den totala resursanvändningen på kontrollsidan beräknas till ca 40 miljoner kr. Det bör noteras att det inom taxibranschen i Oslo inte finns några aktiebolag utan endast enskilda bolag som inte träffas av revisionsplikten.

²⁷ BRÅ och Skatteverkets bedömning.

6.7.3 Konkurrensnedvridning

På en marknad där vissa företag ägnar sig åt skatteundanhållande och andra inte uppstår en obalans eller en snedvridning av konkurrensen till nackdel för dem som följer lagarna. I en sådan situation är det långt ifrån givet att det är det bästa och effektivaste företaget som vinner kundernas gunst. Det kan i stället vara det företag som olagligen har skaffat sig kostnadsfördelar. Härigenom uppstår en samhällsekonomisk kostnad i termer av förlorad produktivitet jämfört med en situation med jämbördiga spelregler. Detta är en synpunkt som också ser ut att delas av respondenterna i den norska telefonintervjuundersökningen, där majoriteten av företagen menar att revision bidrar till konkurrens på lika villkor då alla underställs samma normer. Samtidigt har hävdats att små aktiebolag i Sverige där det råder revisionsplikt, kan få en konkurrensnackdel i jämförelse med små aktiebolag i de flesta andra europeiska länderna där de är undantagna från plikt.²⁸

Såvida de ökade kontrollåtgärderna, enligt avsnitt 6.7.2, är tillräckliga torde emellertid snedvridningen av konkurrensen motverkas även om de primärt syftar till att begränsa skatteundanhållande.

I ytterlighetsfallet leder marknadskrafterna fram till en allmän eller mycket utbredd kultur av skatteundanhållande ("alla fuskar"). Detta minskar å ena sidan snedvridningseffekten men kan å andra sidan ge upphov till ytterligare kontrollåtgärder från det allmännas sida.

6.7.4 Transaktionskostnader

I den nuvarande ordningen med revisionsplikt är revisionen utförd enligt samma krav, eller om man så vill, en gemensam standard. Den information om räkenskapernas status som aktieägarna och andra intressenter, såsom banker och kreditorer, har att begrunda och ta ställning till, är således i allt väsentligt att betrakta som symmetrisk. Detta innebär bl.a. att räkenskaper som genomgått revision är jämförbara samtidigt som standarden är väl känd varför ytterligare verifiering normalt sett inte är påkallad, utan intressenterna kan känna trygghet med befintlig information.

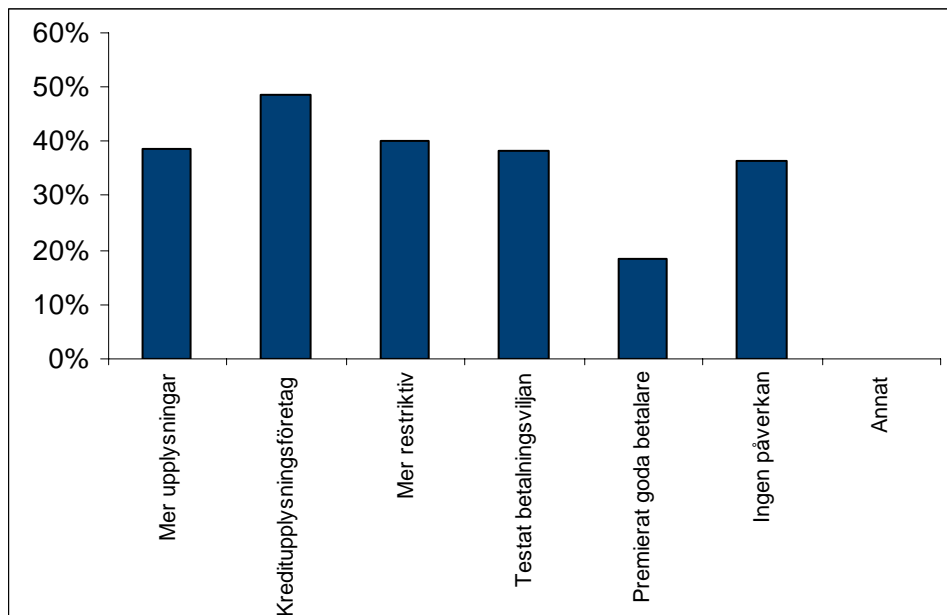
Vid en avveckling av revisionsplikten kommer detta med all sannolikhet inte att kunna upprätthållas då ca 40 procent av företagen med en omsättning under tre miljoner kronor kommer att avstå från revision (Svanström, 2006). En avveckling av plikten kommer således att få som följd att aktiebolagens räkenskapsinformation blir olikartad, vilket i sin tur innebär att intressenterna måste ägna ökade resurser åt kvalitetssäkring för att tillskansa sig motsvarande information och trygghet som idag sker genom revisorernas försorg. Denna ökade resursåtgång innebär en samhällsekonomisk kostnad som kan komma att fördelas olika. Kostnaden kan t.ex. till viss del tas ut som ökad kapitalkostnad då oreviderade företag lånar hos bankerna eller genom förändrade betalnings- eller leveransvillkor etc. I den norska telefonintervjuundersökningen uppger en stor majoritet av företagen att revision ger trygghet för företagets långivare, något som gör det enklare att få kredit och lån. Revision bidrar också till ökad trygghet för kunder och leverantörer i samband med olika företagstransaktioner (större

---

²⁸ Se mer om detta i bl.a. Företagarna (2006 och 2007a).

säkerhet för betalning etc.). I samma undersökning ställdes frågan om vad företaget skulle ha gjort för att värdera sina kunder om deras räkenskaper inte var reviderade. Det visade sig att det stora flertalet skulle vidta en rad olika åtgärder som att bli mer restriktiva och att i ökad utsträckning begära kreditupplysning, se vidare Figur 6.7. Det bör dock noteras att bortsett från information om betalningsanmärkningar, baseras idag kreditupplysningarna på reviderade uppgifter. Det ligger härvid nära till hands att anta att kostnaderna för kreditupplysningsföretagen kommer att öka för att de ska kunna svara upp mot förväntningarna i en situation då det inte längre råder revisionsplikt.

Figur 6.7 Åtgärder som norska företag skulle vidta för att utvärdera sina kunder för vilka räkenskaperna inte har blivit reviderade

Källa: ECON (2007)

Att med en rimlig insats beräkna hur stor transaktionskostnaden blir får i det närmaste anses ogörligt. Med hänsyn till att ca 69 000 aktieföretag med en omsättning under tre miljoner kronor kan förväntas att inte komma att revideras, får kostnaderna bedömas som betydande.

6.7.5 Tröskeleffekter

Idag finns flera sätt att organisera egen näringsverksamhet på. De som väljer aktieföretagsformen har troligen lagt väsentlig vikt på det begränsade ansvaret som denna associationsform innebär. Det krävs dock att investerarna satsar ett viss aktiekapital och underkastar sig revisionsplikten. Man kan se detta som en premie som måste betalas för möjligheten att driva verksamhet med begränsat ansvar. Samtidigt kan det få som konsekvens att vissa väljer bort aktieföretaget som företagsform för sin verksamhet och i stället väljer en annan associationsform där motsvarande krav saknas, t.ex. handelsbolag eller enskilt bolag. Med andra ord utgör krav på aktiekapital och revisionsplikt vad som skulle kunna betecknas som en tröskeleffekt.

Ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag kan således anses som ett sätt att minska tröskeln för att driva verksamheten i aktiebolagsform, dvs. man kan förvänta sig att flera företag än annars skulle välja aktiebolagsformen.

Å andra sidan uppstår då en ny tröskel, nämligen gränsen då företag inte längre blir betraktade som små aktiebolag. Det finns således en risk för att de små aktiebolagen väljer att förbli små, dvs. tillpassar tillväxten så att bolaget inte träffas av revisionsplikten. Första gången ett aktiebolag ska revideras sker dessutom en mer omfattande, och därmed kostsammare, revision än de därpå följande åren.

Aktiebolagsformen är oftast bättre för företag som vill växa än andra bolagsformer. Om en regel införs som ger företaget incitament att bromsa tillväxten uppstår en samhällsekonomisk kostnad genom att utbudet av varor och tjänster blir mindre än annars. Det är naturligtvis svårt att sätta ett bestämt värde på nettoeffekten, men det kan noteras att ca 69 000 aktiebolag som omsätter mindre än 3 miljoner kronor i olika avseenden upplever revision som begränsande. Hur många och vilka som härvid värderar tillväxt högre än revision och vice versa är svårare att uttala sig närmare om.

6.8 Välfärdsökning kontra externa kostnader

Ett avskaffande av revisionsplikten för aktiebolag som omsätter under tre miljoner kronor ger en välfärdsökning med i storleksordningen 258 miljoner kronor.

Frågan är då om detta kan anses uppväga de externa samhällsekonomiska kostnader som kan antas uppstå. De kostnadsposter som tydligast framträder är för det första ökade kontrollåtgärder från samhällets sida för att undgå oönskad ekonomisk kriminalitet och för det andra ökade transaktionskostnader för företag, aktieägare, banker, kreditinstitut m.fl.

Givet att målet är att skatteundanhållandet ska hållas på samma nivå som före ett avskaffande av plikten och att Skatteverkets verksamhet i övrigt hålls oförändrad kan frågan ställas hur stort resurstillskott som skulle behövas för nödvändiga kontrollåtgärder. Rent praktiskt skulle verket kunna välja mellan att utföra kontrollen i egen regi eller handla upp kontroll-/revisionstjänsterna. Oavsett vilket skulle det innebära en omfördelning av resurser från skattebetalarna till företagen, dvs. skattebetalarna får betala för kontrollen istället för som tidigare företagen såvida kontrollen inte avgiftsfinansieras.

En beräkning av de externa samhällsekonomiska kostnaderna är emellertid behäftade med så stora osäkerheter att några säkra slutsatser om den sammanlagda effekten för samhället inte låter sig göras. Den samlade kostnaden bedöms dock som betydande.

7 Sammanfattande slutsatser

Ett relevant beslutsunderlag är en uppgift om vilken påverkan på välfärden ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag skulle få. Det har härvid hävdats att den samhällsekonomiska kostnaden för revisionsplikten för aktiebolag med högst tre miljoner i omsättning, uppgår till ca två miljarder kronor per år.²⁹ Från samhällsekonomiska utgångspunkter är detta emellertid missvisande. I själva verket handlar det om ett väsentligt lägre belopp, nämligen 200-300 miljoner kronor per år. Skillnaden beror i huvudsak på att det i den samhällsekonomiska beräkningen tas hänsyn till att de små aktiebolagen i varierande grad har nytta av revisionen. Det gäller även för de aktiebolag där denna nytta inte fullt ut motsvarar vad de betalar i revisionsarvode. Det kan här vara värt att peka på att konkurrenssituationen bland revisionsbyråerna får anses sådan att risken för att bolagen får betala överpriser är mycket liten, trots att det föreligger en lagstadgad plikt.

Även om det inte varit möjligt att närmare beräkna de externa kostnaderna kan vi likväl dra följande slutsatser.

En samhällsekonomisk välfärdsökning om 200-300 miljoner kronor per år framstår i sig inte som betydande. Jämfört med den samlade omsättningen för de företag som uppgett att de inte kommer att behålla revisionen om plikten avskaffas, utgör detta ca 0,7 procent.³⁰

Att avskaffa plikten innebär förvisso inte bara en välfärdsökning på marknaden för revisionstjänster utan också som nämnts betydande externa samhällsekonomiska kostnader som ska ställas mot denna ökning. De externa kostnadsposter som tydligast framträder är för det första ökade kontrollåtgärder från det allmännas sida och för det andra ökade transaktionskostnader för aktieägare, banker och andra kreditgivare m.fl.

Ett avskaffande förefaller, allt annat oförändrat, primärt vara fråga om en omfördelning av resurser där kostnaderna för revision överförs från aktiebolagen till skattebetalarna. De små aktiebolagen slipper i varierande grad kostnader för kontrollåtgärder medan intressenterna, dvs. skattebetalare, kreditgivare m.fl. får ökade kostnader som till viss del kan öka företagets kostnader genom t.ex. högre skatter eller avgifter och högre räntor. Exempelvis kan aktörer som banker och andra kreditgivare förväntas kräva att räkenskaperna kvalitetssäkras på annat sätt.

Ett argument som förts fram för att plikten bör avskaffas är att det kan minska kostnaderna för de små aktiebolagen. Det är dock inte säkert att bolagens totala konsultationskostnader minskar till följd av att plikten avskaffas³¹. En effekt som väl kan uppstå är att behovet av rådgivning ökar när bolag inte längre revideras

---

²⁹ Se Svenskt Näringsliv (2005)

³⁰ Omsättningen för de företagen som troligen inte kommer att behålla revisionen om revisionsplikten avskaffas beräknas till omkring 38 miljarder kronor (258 miljoner kronor / 38 miljarder kronor).

³¹ I en rapport av SER Team/POB, 2005, framgår att en klar majoritet av både undantagna och icke undantagna företag angivit att deras nyttjande av "external accountants" varit oförändrad över de senaste fem åren.

regelbundet. Vidare kan inte uteslutas att banker och andra kreditgivare kommer att ställa högre krav på revision än vad som idag följer av den lagstadgade plikten.

Vidare har det förts fram att det i små aktiebolag inte föreligger ett behov av att tillförsäkra ägarna insyn och skydd eftersom ägare och VD ofta är en och samma person som också ingår i bolagets styrelse. För det fall förslaget om ett avskaffande av revisionsplikten realiserar med stöd bl.a. av detta argument förefaller det i så fall mer ändamålsenligt att dra gränsen för undantag vid antalet ägare (en-/fåmansbolag) snarare än vid en viss omsättning.

I flertalet europeiska länder tillämpas en begränsad revisionsplikt. Emellertid bistås företagen ofta av skatterådgivare eller andra aktörer i samband med rapportering till skattemyndigheterna etc. Efter avskaffandet av revisionsplikten i Storbritannien har härvid uppmärksamats att konkurrensen mellan revisorer och andra aktörer inte sker på lika villkor. Medan revisorerna är underställda vissa kvalitetskrav i sin yrkesutövning kan andra yrkeskategorier utföra liknande tjänster utan att behöva ta hänsyn till motsvarande krav. Det är alltså angeläget att man vid en eventuell avveckling av revisionsplikten i Sverige tillförsäkrar konkurrensneutrala villkor mellan olika yrkesgrupper.

Slutligen bör framhållas att förväntningarna om vad en revision innebär och vad revisorerna har för ansvar ofta förefaller vara överskattade. Det är viktigt att göra klart att det är bolaget och dess ledning som har ansvaret för att bolaget sköts på ett bra och lagenligt sätt – inte revisorn. Däremot har revisorn ansvaret för att granska att så har skett, dvs. att bolaget skött sin redovisning och förvaltning på ett fullgott sätt. Revisorn har härvid bl.a. att genomföra revisionen så att han eller hon i rimlig grad kan försäkra sig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter³². Denna kvalitetsgranskning kan dock inte ske utan att bolaget delger revisorn upplysningar av väsentlig betydelse och i övrigt lämnar all sådan information som är nödvändig för att revisionen ska kunna genomföras enligt god revisionssed. Revisionen innebär således ingen fullständig garanti för att bolagets redovisning och förvaltning skötts på ett tillfredställande sätt.

När revisionsplikten avskaffas blir det följaktligen det enskilda bolaget som får ta ansvar även för den kvalitetssäkring som revisorn idag står för.

De argument som en gång motiverade införandet av revisionsplikten tog i hög grad sikte på den nytta revisionen innebär för samhället, dvs. att den var till nytta för företagens ägare och kreditorer, ett medel för standardisering av information för olika intressenter och förebyggande av ekonomisk brottslighet. Av vad som framkommit i denna studie äger dessa argument i väsentlig grad alltjämt giltighet.

---

³² Det bör här noteras att revisionen i viss omfattning baseras på urval. Något annat vore för övrigt heller inte möjligt med en rimlig arbetsinsats (insatsen varierar naturligtvis beroende på vilket bolag som revideras men kan beträffande små aktiebolag antas uppgå till 1-3 arbetsdagar) och till en rimlig kostnad. Tillsammans med de begränsningar som finns inbyggda i systemen för redovisning och intern kontroll medför detta en risk för att oegentligheter och fel inte upptäcks.

Referenser

- Braithwaite, J. (2000): *Regulation, Crime, and Freedom*, Collected Essays in Law, Aldershot, Hampshire, England, Ashgate/Dartmouth.
- BRÅ (2004): *Revisorernas anmälningsskyldighet*, forskning om ekonomisk brottslighet, rapport 2004:4, Edita Norstedts.
- Collis, J. (2003): *Directors' views on exemption from the statutory audit*, A research report for the DTI, October.
- ECON (2007): *Konsekvenser av avskaffelse av lovpålagt revisionsplikt för små aksjeselskap*, ECON-rapport R-2007-049.
- Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2005): *Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber)*, Danmark, mars.
- EU (1978): 78/660/EEG, artikel 51.1.
- FAR Förlag (2006): *Revision – En praktisk beskrivning*, Kristianstads Boktryckeri AB.
- FAR SRS (2007a): *Internet*, www.farsrs.se, 7 augusti.
- FAR SRS (2007b): Interndata.
- Finlands Regering (2006): *Regerings proposition till Riksdagen med förslag till revisionslag och lagar som har samband med den*.
- FRR, Foreningen Registrerede Revisorer (2007): *FRR's Virksomhedsbarometer*, 2. kvartal 2007.
- Företagarna (2007a): *Vad vore Europa utan småföretagen?* – Europadagen 9 maj 2007.
- Företagarna (2007b): *Företagarnas förslag till regelförenklingar*, 2007-02-19.
- Företagarna (2006): *Småföretagen ser globaliseringens möjligheter*, Handelsmönster län för län: Stockholm.
- Largest Companies (2007): *Internet*, www.largestcompanies.se, 2007-05-24.
- London Economics (2006): *Study on the Economic Impact of Auditors' Liability Regimes*, MARKT/2005/24/F, Final Report to EC-DG Internal Market and Services, September.
- POBA, Professional Oversight Board for Accountancy (2006): *Review of how accountants support the needs of small and medium-sized companies and their stakeholders*.
- Skatteverket (2006): *Svartköp och svartjobb i Sverige*, Rapport 2006:4.

Sveriges Regering (1999): *Proposition 1997/98:99*.

Sveriges Regering (2006): *Utredningen om revisorer och revision*, Justitiedepartementet, 2006:11.

Research International Feedback (2002): *Undersøkelse av ulike holdninger til skatteunndragelser*, Skattedirektoratet i samarbeide med Samarbeidsforum mot svart økonomi.

SCB (2007): *Företagsregister*.

SOU (1993): *Nya villkor för ekonomi och politik.*, 1993:16.

Svanström, T. (2006): *Lagstadgad revision? Ja, om företagen får bestämma!*, Umeå School of Business.

Svenskt Näringsliv (2005): *Revisionsplikten i små aktieföretag*, mars.

Tirole, J. (1988): *The Theory of Industrial Organization*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Appendix I: Teoretiskt resonemang

Effekter på välfärden

I Tabell A.1 redogörs för hur välfärden samt konsument- och producentöverskott beräknas med avseende på areorna i Figur 6.1. På en marknad med revisionsplikt blir priset och kvantiteten (antal sålda revisionstjänster) högre än på en marknad där valet är fritt. Vid revisionsplikt får konsumenterna en positiv nytta motsvarande area a , vilket utgörs av de bolag som tycker det är värt att betala för revision. De bolag som inte tycker att nyttan av revisionen motsvaras av kostnaden får en negativ nytta motsvarande arean b och c . Revisionsbyråerna har en vinstmarginal som varierar i storlek mellan de olika bolagen. Deras totala vinst motsvaras av arean $b+d+e$. Den totala välfärden utgörs av konsumenternas och producenternas överskott (nytta), här $a-c+d+e$.

Om revisionsplikten avvecklas sjunker priset och bara de bolag som anser att nyttan är större än kostnaden för revision kommer att köpa revisionstjänsten. Denna nytta motsvaras av area $a+d$. Revisionsbyråerna kommer dock att sälja mindre och de minst effektiva revisionsbyråerna, det vill säga de med högst kostnader (lägst marginaler), kommer att konkurreras ut på marknaden. De kvarvarande revisionsbyråerna gör då en vinst (nytta) motsvarande area e . Summan av konsumenternas och producenternas nytta vid avskaffande av revisionsplikten blir då $a+d+e$.

Skillnaden i välfärden mellan revisionsplikt och icke revisionsplikt motsvaras av area c och är den kostnad samhället har till följd av revisionsplikt. Eventuella externa effekter har inte beaktats i denna välfärdsanalys.

Det finns även en omfördelningseffekt, som inte påverkar välfärden, vid ett avskaffande av plikten. Småbolagens nytta kommer nämligen, utöver arean c , även att öka med $b+d$, vilket revisionsbyråerna får ”betala” i form av lägre vinster.

Tabell A.1 Hur konsumenter, producenter och välfärd påverkas av avskaffande av revisionsplikten

	Fritt	Plikt	Vinst vid avskaffande av plikt (Fritt-Plikt)
Konsumentöverskott	$a+d$	$a-b-c$	$b+d+c$
Producentöverskott	e	$b+d+e$	$-b-d$
Välfärd	$a+d+e$	$a-c+d+e$	c

Källa: ECON

Välfärdseffekt

Då priset för revisionstjänster vid lagstadgad revisionsplikt är känt kan skärningspunkten där utbudskurvan möter den lodräta efterfrågekurvan (plikt)

identifieras, se Figur 6.1. Detta beräknas för respektive omsättningsgrupp. Antal företag med noll i omsättning uppgår till 51 892, se även Tabell 6.1. Som tidigare nämnts uppgår priset (revisionsarvodet) för aktiebolagen i denna kategori till i genomsnitt 6 000 kronor.

Efterfrågekurvan vid avskaffad revisionsplikt, se Figur 6.1, konstrueras utifrån antal bolag som kommer att ha kvar revisionen vid ett avskaffande av plikten (K-fritt) och där den skär utbudskurvan. Med hjälp av de sålunda konstruerade utbuds- och efterfrågekurvorna kan vi nu beräkna areorna $a-f$ för de olika omsättningsintervallen. Resultatet redovisas i Tabell A.2.

Tabell A.2 Estimering av areorna $a-f$ i Figur 6.1 (miljoner kronor)

Omsättning	a	b	c	d	e	f
0	75	7	72	15	9	65
>0-0,5	72	5	55	12	8	50
0,5-1	71	4	43	10	7	40
1-2	88	3	35	9	8	32
2-3	146	2	36	10	11	34
3-4	220	2	33	10	13	31
4-5	357	1	32	10	17	30
5-10	1 374	0	19	7	30	19
10-20	706	1	26	9	23	26
20-50	1 094	1	31	11	32	30
50-70	332	0	10	3	10	9
70-100	357	0	12	4	11	12
100-250	959	0	12	4	20	12
>250	4 677	0	28	10	68	28

Källa: ECON

I enlighet med definitionen i Tabell A.1 redovisas välfärden, konsument- och producentöverskotten med och utan revisionsplikt för respektive omsättningsintervall i Tabell A.3. Notera att arean f inte ingår i beräkningarna. Denna area motsvaras av den nytta alla de företag, som inte vill ha revision, trots allt har även vid plikt. Exempelvis kan betalningsviljan för ett litet bolag vara 14 000 kronor för en revision som man tvingas betala 19 000 kronor för. Den negativa effekten för denna konsument är då 5 000 kronor (alltså inte 19 000 kronor). Om area f inkluderas i välfärdsanalysen överskattas nyttan av ett avskaffande av plikten med nästan det dubbla (419 miljoner kronor om plikten upphör för alla omsättningsnivåer, dvs. summan av sista kolumnen i Tabell A.2).

Tabell A.3 Valfärd, konsument- och producentöverskott (miljoner kronor)

Omsättning		Fritt	Plikt	Differens	Ackumulerat
0	Konsumentöverskott	90	-4	94	94
	Producentöverskott	9	31	-22	-22
	Välfärd	99	27	72	72
>0-0,5	Konsumentöverskott	84	12	72	166
	Producentöverskott	8	25	-17	-39
	Välfärd	92	37	55	127
0,5-1	Konsumentöverskott	81	24	57	223
	Producentöverskott	7	21	-14	-53
	Välfärd	88	45	43	170
1-2	Konsumentöverskott	133	70	63	286
	Producentöverskott	10	26	-15	-69
	Välfärd	143	96	47	217
2-3	Konsumentöverskott	175	121	54	340
	Producentöverskott	12	26	-14	-82
	Välfärd	187	146	41	258
3-4	Konsumentöverskott	201	162	39	379
	Producentöverskott	11	22	-10	-92
	Välfärd	212	183	29	287
4-5	Konsumentöverskott	231	204	27	406
	Producentöverskott	11	18	-7	-99
	Välfärd	242	222	20	307
5-10	Konsumentöverskott	1 381	1 355	27	433
	Producentöverskott	30	37	-7	-107
	Välfärd	1 411	1 392	19	326
10-20	Konsumentöverskott	715	679	36	469
	Producentöverskott	23	33	-10	-116
	Välfärd	738	712	26	353
20-50	Konsumentöverskott	1 105	1 062	42	511
	Producentöverskott	32	44	-11	-128
	Välfärd	1 137	1 106	31	383
50-70	Konsumentöverskott	335	322	13	524
	Producentöverskott	10	14	-4	-131
	Välfärd	345	335	10	393
70-100	Konsumentöverskott	361	345	16	541
	Producentöverskott	11	16	-4	-136
	Välfärd	373	361	12	405
100-250	Konsumentöverskott	963	946	17	558
	Producentöverskott	20	25	-5	-141
	Välfärd	983	971	12	417
>250	Konsumentöverskott	4 687	4 648	39	597
	Producentöverskott	68	79	-11	-151
	Välfärd	4 755	4 727	28	446

Källa: ECON

Appendix II: Intervjuer

Intervjupersonerna har inför möte per telefon informerats om att ECON fått i uppdrag av FAR SRS att utreda de samhällsekonomiska konsekvenserna av ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag och att ECON i samband därmed genomför ett antal möten/intervjuer med intressenter som myndigheter och organisationer för att efterhöra deras synpunkter.

Intervjupersonerna har i god tid före möte, per telefon och/eller e-post, vidare ombetts att vid därpå följande möte eller per telefon ge en beskrivning av sin organisations uppfattning med avseende på vilka eventuella konsekvenser, negativa som positiva, som de anser kan uppstå vid ett avskaffande av revisionsplikten.

Brottsförebyggande Rådet

Deltagare: Lars Korsell, chef för Enheten för forskning om ekonomisk och organiserad brottslighet; Heléne Eriksson och Mathias Lycke, studerande vid Företagsekonomiska institutionen, Stockholm universitet.
Lars-Göran Hansson, ECON
Tobias Lindqvist, ECON

Datum och plats för möte: 22 maj, 2007, Brottsförebyggande Rådet

I huvudsak framkom följande vid mötet.

Syftet med enheten för forskning om ekonomisk och organiserad brottslighet är att vidmakthålla en nationell expertfunktion på ekobrottsområdet i vid mening, att sprida resultat och att, inte minst genom externa medel, genomföra olika forskningsprojekt. Verksamheten ska vara förankrad i den forskningsverksamhet som bedrivs på universitet och högskolor. Inriktningen ligger på det förebyggande området, från strategier till metoder. Ett arbetssätt är att engagera externa forskare för olika BRÅ-projekt.

Vad gäller kriminalitet generellt finns studier som pekar på att ca 5 procent av medborgarna kan betecknas som förhårdade brottslingar medan ca 20 procent följer lagen. Återstoden, dvs. ca 75 procent av medborgarna begår, i alltifrån mycket låg till mycket hög utsträckning, oegentligheter eller brott om tillfälle ges.

BRÅ är emot en avveckling av revisionsplikten.

Revisionen har en uppfostrande roll. Om revisionsplikten avvecklas och inga andra åtgärder vidtas riskerar, enligt BRÅ, den ekonomiska brottsligheten att öka. Det gäller å ena sidan brott av typen förskingring, trolöshet och korruption (mutor etc.) och å andra sidan skatte- och bokföringsbrott som t.ex. skatteundanhållande och ”uppblåst” bokföring.

Skattefusk och mindre sofistikerad skatteundanhållande är vanligare förekommande just bland små företag än bland medelstora och stora företag. Vid

en avveckling av revisionsplikten för små aktiebolag riskerar inte minst denna typ av brottslighet att öka. Risken är särskilt stor då revision behövs som mest, dvs. i situationer då företagen börjar gå dåligt.

Den förväntade ökade ekonomiska brottsligheten har olika karaktäristika. Det kommer att vara fråga om allt från rena misstag och slarv - sannolikt en inte oväsentlig del - till mer medvetna brottsliga handlingar.

Även om det inte finns någon helt ”vattentät lösning” är det BRÅ:s uppfattning att revisionsplikten har en brottsförebyggande effekt.

En effekt av olaglig skatteundanhållande är att konkurrensen snedvrids. Genom att vissa företag olagligen skaffar sig kostnadsfördelar på detta sätt får de företag som inte skattefuskar en konkurrensnackdel. I sin tur innebär detta produktivitets- och effektivitetsförluster. Om den svarta ekonomin blir utbredd i en bransch riskerar vidare branschens rykte att skadas, vilket kan få som följd att det kan bli svårt att rekrytera personal etc.

Vidare kan det uppstå tröskeeffekter i termer av att företagstillväxten motverkas. För de företag där revisionen uppfattas som en ekonomisk belastning eller på annat sätt besvärande finns en risk för att företagsstorleken tillpassas för att undgå revisionsplikt.

Vid en avveckling av revisionsplikten för små aktiebolag framstår det som behövt att kontrollinsatser vidtas på annat sätt än genom revision av revisorer. I Tyskland blir t.ex. företag reviderade av skattemyndigheten vartannat år. Att svenska Skatteverket får en rimlig kompensation för ökade kontrollinsatser bedöms dock inte som troligt.

På sikt är det troligt att en större del än vad som angivits i enkätsvaren kommer att avskaffa revisionen. Detta kan förklaras med att nystartade bolag inte kommer att revidera sin verksamhet i samma utsträckning som befintliga bolag. Förstagångsrevisioner är vanligtvis dyrare och de bolag som inte har haft revision tidigare har svårare att se nyttan med revisionen.

Företagarna

Deltagare: Annika Fritsch, Sakkunnig, skatter och bolagsrätt, avdelningen för
Analys och opinion
Lars-Göran Hansson, ECON
Tobias Lindqvist, ECON

Datum och plats för möte: 23 maj, 2007, Företagarna

Vid mötet framkom i huvudsak följande.

Sverige och Malta är idag de enda länderna inom EU som inte har något undantag från revisionsplikt för mindre bolag med begränsat ansvar för ägarna.

Kraven är idag för höga för små aktiebolag. Härtill steg revisionskostnaden 2004 på grund av en regelförändring som de små företagen inte har någon upplevd nytta av.

Enligt Svenskt Näringslivs studie uppgår det genomsnittliga revisorsarvodet till ca 12 000-15 000 kronor. Idag ligger det gissningsvis på 15 000-20 000 kronor. Det lägsta arvodet torde vara 3 000-4 000 kronor, lagerbolagen oräknade. Detta ger en obalans i konkurrensen mellan företag i andra länder och de svenska företagen. Det finns här en potentiell fara i att andra kommer in på den svenska marknaden ”orättfärdigt”.

Frågan om att avskaffa revisionsplikten står enligt en enkät (med 3000 svar) högt på dagordningen för Företagarnas medlemmar. Det är den näst viktigaste frågan. Ett avskaffande ger mer nytta för företagen. Företagarna anser att behovet av revision ska styra, inte formella lagkrav. Företagarna vill avskaffa revisions**plikten** för små bolag men inte revisionen som sådan.

Ungefär 78 procent av alla aktiebolag³³ i Sverige skulle beröras av en avskaffad revisionsplikt i en situation då Företagarnas förslag³⁴ till trösklar skulle vara gällande, dvs. då inte mer än ett av de tre kriterierna får vara uppfyllda; max 12 anställda, max 400 000 €i omsättning och max 200 000 €i balansomslutning. Det är viktigt att tröskeln inte sätts för lågt eftersom det skulle kunna hindra företag från att växa. I Finland framstår tröskeln som för låg varför det kan verka hämmande för företagen att expandera.

Vid ett avskaffande av revisionsplikten kommer nya marknadslösningar att etableras. Många småföretag kan förvisso antas fortsätta med revision (i Storbritannien verkar ca 40 procent av företagen välja att behålla revisionen) men den blir mer efterfrågestyrd vid en avveckling av revisionsplikten. Kanske etableras någon form av kvalitetsgranskning i stället, som t.ex. kan tillhandahållas av redovisningskonsulter eller av konsulter och revisorer i samarbete, och nya produkter med färsk siffror.

För banker och kreditgivare är revisionen en färskvara. Som hjälpmedel vid kreditgivning är reviderade räkenskaper ofta gamla. Det blir därför allt viktigare med uppgifter om betalningsanmärkningar i stället.

När det gäller ekonomisk brottslighet kan dessvärre konstateras att det förekommer redan idag. Ofta är det en följd av rent slarv medan det i andra fall sker mer medvetet. När det gäller slarv kan detta pareras av bokförare likaväl som av revisorer.

Fusket hämmas av att det finns så många andra regler än just revisionsplikten. Skatteverket är ett hot i sig. Verket kommer att se olika på reviderade och oreviderade företag.

Skattegranskningarna kommer sannolikt att öka. Det finns härvid olika tekniska lösningar som kan utnyttjas samtidigt som hanteringen kommer att moderniseras.

Vidare kan noteras att man i Storbritannien successivt har höjt tröskeln till att man nu ligger på den övre EU-gränsen för att undantas från revisionsplikt. Denna

---

³³ Enligt Bolagsverket finns ca 314 000 aktiebolag registrerade. Enligt SCB (och även UC) uppgår antalet *aktiva* aktiebolag till ca 260 000.

³⁴ Företagarnas förslag är att svenska små aktiebolag ska undantas från revisionsplikt och att en lämplig nivå för undantaget är den danska gränsen.

strategi skulle inte ha valts om man hade haft stora problem med ekonomisk brottslighet etc.

Jämfört med företagandet i andra EU-länder är det lågt i Sverige. Även om ett avskaffande av revisionsplikten inte är någon "kioskvältare" torde ett avskaffande minska den administrativa bördan.

Skatteverket

Deltagare: Wilhelm Andersson, Rättschef, Rättsavdelningen; Urban Bjergert, Rättslig expert, Rättsavdelningen; Anette Dahlberg, verksamhetsutvecklare
Lars-Göran Hansson, ECON
Tobias Lindqvist, ECON

Datum och plats för möte: 29 maj, 2007, Skatteverket

I huvudsak framkom följande vid mötet.

Det är svårt att se några positiva effekter av ett avskaffande av revisionsplikten. I stället riskerar skattebrotten att öka. Antalet anmälningar från revisorer och orena revisionsberättelser har ökat och fortsätter att öka.

Underlagen blir bättre med revisorer.

Idag har Skatteverket begränsade resurser och tvingas prioritera mellan "måsten".

Vid ett avskaffande av revisionsplikten är risken stor att såväl brott som uppstår p.g.a. slarv eller otillräckliga kunskaper som svart sektor ökar. Risken för fusk ökar. Vad kommer t.ex. att hända med apportegendomsförfaranden?

Aktiebolaget som bolagsform förändrar skepnad. Enskild firma glider s.a.s. in i en juridisk person (aktiebolaget). Om revisionsplikten avskaffas skapas närmast ett HB/AB u.p.a. light.

Skatteverket kan inte ställa några krav!

Vid ett avskaffande är det tveksamt om revisorerna kan ta upp arvode för att göra en riktig revision.

Revisorn håller företaget i örat och rättar till fel och styr upp.

När ett företag börjar gå dåligt är det ofta revisorn som ser det först. Om varningssignalerna kommer för sent kan det få stora kostnader som konsekvens. Konkursförvaltning etc. är inte billigt.

Att det inte föreligger en revisionsplikt kommer att beaktas som en bakomliggande faktor i de riskbedömningar som ligger bakom Skatteverkets prioritering.

Förtroendet för systemet riskerar att urholkas.

Revisorn är som polisen som patrullerar – det dämpar brottsbenägenheten.

Risken för att skattefel, medvetna eller inte, ska uppstå ökar om plikten avskaffas.

Vid ett avskaffande tvingas det personliga ansvaret för ägaren in i AB-formen än mer än vad som är fallet idag.

I B2B-affärer ökar risken för oegentligheter vilket får indirekta effekter.

Små företag har svårt att skilja på aktiebolagets och sin egen ekonomi.

Riksenheten mot korruption

Deltagare: Christer van der Kwast, chef för Riksenheten mot korruption
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för telefonsamtal: 18 juni, 2007

I huvudsak framkom följande vid samtalet.

Riksenheten mot korruption, är sedan 2003 en särskild nationell åklagarkammare som handlägger samtliga brottsmisstankar om muta och bestickning i landet. Man handlägger också brottsmisstankar som hör nära samman med dessa brott. Enheten håller också utbildningar om korruption, speciellt riktade till myndigheter. Man har också bildat ett nationellt nätverk i syfte att upptäcka och bekämpa korruptionsbrott. Gemensamt för korruptionsbrott är att de riskerar att undergräva förtroendet för både samhällsfunktioner och rättssäkerheten i stort som för enskilda företag och organisationer.

Revision har ingen större roll för enhetens verksamhet, varför en avveckling av revisionsplikten inte har varit någon stor fråga hos Korruptionsenheten. För upptäckande av oegentligheter torde den dock inte ha någon stor betydelse. I Skandia-fallet gjorde revisorerna inte någon lysande insats.

Konkurrensverket

Deltagare: Jan-Erik Ljusberg, Avdelningschef/Stf GD, Avdelningen för ekonomisk analys
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för telefonsamtal: 25 juni, 2007

I huvudsak framkom följande vid samtalet.

Konkurrensverket övervakar att företagen följer konkurrenslagen. Verket föreslår också regeländringar som skulle vara bra för konkurrensen, sprider information om vilka regler som gäller och ger bidrag till forskning om konkurrens.

Frågan om en avveckling av revisionsplikten har inte närmare behandlats av verket, varför verket för närvarande heller inte ger uttryck för någon mer bestämd uppfattning.

Ekobrottsmyndigheten

Deltagare: Henrik Lundin
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för telefonsamtal: 21 augusti, 2007

Ekobrottsmyndigheten avböjer att uttrycka sin uppfattning med hänvisning till pågående utredning.

Svenska Bankföreningen

Deltagare: Lennart Franke (LF), Senior Advisor, Handelsbanken
Johan Hansing (JH), Avdelningschef ekonomi & analys
Marie Holmberg Lüning (MHL), bankjurist
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för möte: 23 augusti, 2007

I huvudsak framkom följande vid mötet.

JH och LF slår fast att banker och andra kreditgivare tycker det är bra med revision, både för att kunna lita på siffror i den löpande kreditbedömningen och då kundföretag hamnar i knepiga lägen som avgivare av second opinions på exempelvis rekonstruktionsförslag. LF hänvisar till Bankföreningens styrelsebeslut av 2005, men konstaterar också att det nu är ett delvis nytt läge, bl.a. för att direktivet till Revisionsutredningen slår fast att revisionsplikten ska tas bort för mindre företag.

Det finns fall då det inte är lika angeläget med plikt, t.ex. avseende vilande bolag (ca 70 000 till antalet) och egenföretagare med en okomplicerad och liten verksamhet (verksamheten kan ibland vara mindre komplicerad i aktiebolag än i enkla bolag).

Argumentet att den reviderade information ändå skulle komma för sent framstår inte som relevant eftersom bolagen vet att de kommer att bli reviderade och kan förväntas agera efter detta.

För bankerna är det viktiga att bolagens räkenskaper är reviderade. Även om revisionsplikten avskaffas kommer högst sannolikt bankerna att kräva reviderade räkenskaper i samband med kreditgivning. Det har dock förts fram att det finns en risk för att detta kan användas som ett konkurrensmedel, dvs. det kan vara frestande för banker att avstå från att kräva revision i kampen om kunderna. Därigenom skulle viss kreditör kunna uppstå på marknaden.

Om plikten avskaffas krävs någon annan form av kvalitetssäkring. Det kan finnas olika sätt³⁵ att mer eller mindre kvalitetssäkra siffermaterialet från oreviderade företag. Bankföreningen är öppen för att utvärdera för- och nackdelar med

---

³⁵ T.ex. någon sorts kvalitetsgaranti av institut eller liknande, en trovärdig certifiering eller någon sorts revision light.

dem, men kommer inte att stå på barriaderna för att till alla delar försvara den nuvarande ordningen med kvalificerad revisionsplikt även för vilande aktiebolag.

Det är viktigt med revision då företag hamnar i kris såsom vid konkurs, ackord och rekonstruktion. Konkursförvaltaren samarbetar i sådana situationer med en revisor och kan därigenom få kvalitetssäkrad information. I en situation utan revisionsplikt kan förvaltaren förvisso kräva in information men det kanske inte ens finns pengar i bolaget till att ta fram denna. I förlängningen skulle det kunna inträffa att bolag som, om adekvat information funnits tillhands, skulle ha kunnat räddas, i stället går i konkurs.

Revisorsnämnden

Deltagare: Per Eskilsson, Chefsjurist och ställföreträdare för direktören
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för telefonsamtal: 23 augusti, 2007

Revisorsnämnden avböjer möte och hänvisar till pågående utredning.

Finansinspektionen

Deltagare: Åsa Andersson, Enhetschef, avdelningen Marknadstillsyn
Lars-Göran Hansson, ECON

Datum för möte: 22 augusti, 2007

I huvudsak framkom följande vid samtalet.

Finansinspektionen (FI) utövar tillsyn och är tillståndgivande. I den rollen har inspektionen hjälp av revisorerna.

Det finns dock ett förväntningsgap mellan FI och revisorerna. Även om det inte står i proportion till revisorernas faktiska uppgifter skulle FI önska att informationen kommer vid den tid som inspektionen vill ha den och att sekretessen inte värnas i lika hög grad som för närvarande. Vidare uppfattas kanske revisionen säkrare än vad den är.

Om de företag som FI utövar tillsyn över skulle komma att undantas från revisionsplikten och välja bort revisionen skulle resursinsatsen för inspektionens del öka. Dels skulle kontrollåtgärderna behöva öka, dels skulle informationsinsatserna gentemot allmänheten behöva öka.

Man skulle vidare kunna tänka sig en differentiering av avgifterna mellan reviderade och icke reviderade bolag.

Omfattningen på kontrollen kan dock komma att skilja sig åt mellan olika företag. Företag som förvaltar andras pengar behöver t.ex. kontrolleras mer noggrant såvida inte marknaden så att säga sköter denna kontroll. Det bör här noteras att en revisionsplikt för alla fonder ganska nyligen har införts.

Ett alternativ till revision skulle kunna vara en sorts rating som alla kan ha förtroende för.

Externt finansierade bolag väljer sannolikt revision eller liknande medan andra som t.ex. försäkringsmäklare har större incitament att välja bort revisionen.

Om revisionen som är tämligen heltäckande görs frivillig och många väljer bort den behöver kvalitetskontrollen av finansiell data utökas av FI.

Inspektionen är neutral i fråga om revisionspliktens vara eller inte vara. Emellertid är inspektionen för att kontroll sker men har ingen stark uppfattning om vem som bör utföra den.